

ФСТЗ(496)
і-49

ІЛЮСТРОВАНА

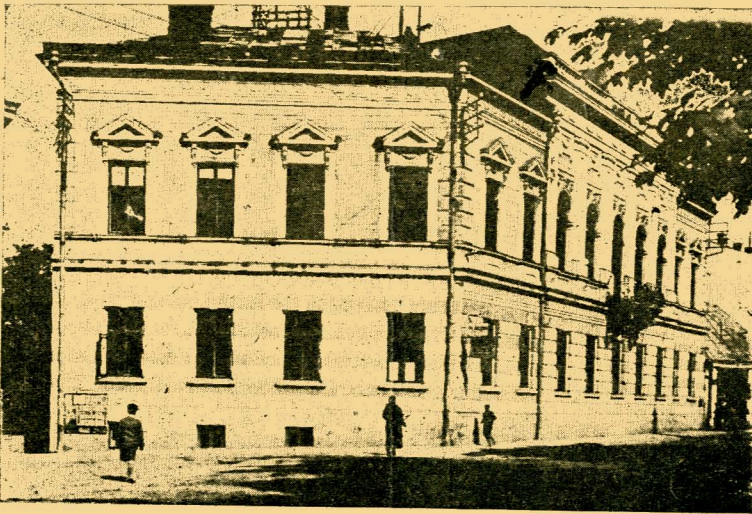
ХРОНІКА

ТОВАРИСТВА

„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ“

У ЧЕРНІВЦЯХ

1884 — 1934

„Український Народний Дім“ у Чернівцях.

ЧЕРНІВЦІ, 1934

ДРУКАРНЯ Т. ІВАНИЦЬКИЙ І СП., ЧЕРНІВЦІ, ВУЛ. ПЕТРОВИЧА 2

КОРОТКИЙ ПАСПОРТ КНИГИ

Шифр 90 ТЗ/44/17-49 Инв. № 2431191

Автор Григорівська Аремія П.

Назва Букварь "Український Мис-

ловий Ріс" в Україні 1884-

Місце, рік видання 1934; Претинія, стор. 145...
Київ, 1934.

Кіл-ть стор. 130: іл.

-//- окр. листів _____

-//- ілюстрацій _____

-//- карт _____

-//- схем _____

Том _____ частина _____ вип. _____

Конволют _____

Примітка:

Б. П. С. С.

Власів

Б304128

ІЛЮСТРОВАНА

ХРОНІКА

ТОВАРИСТВА

„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ“

У ЧЕРНІВЦЯХ

1884 — 1934

— xxx —

ПРОПАМ'ЯТНА КНИЖЕЧКА

ВИДАНА З НАГОДИ 50-ИХ РОКОВИН ІСНУВАННЯ
ЦЬОГО ТОВАРИСТВА.

— xxx —

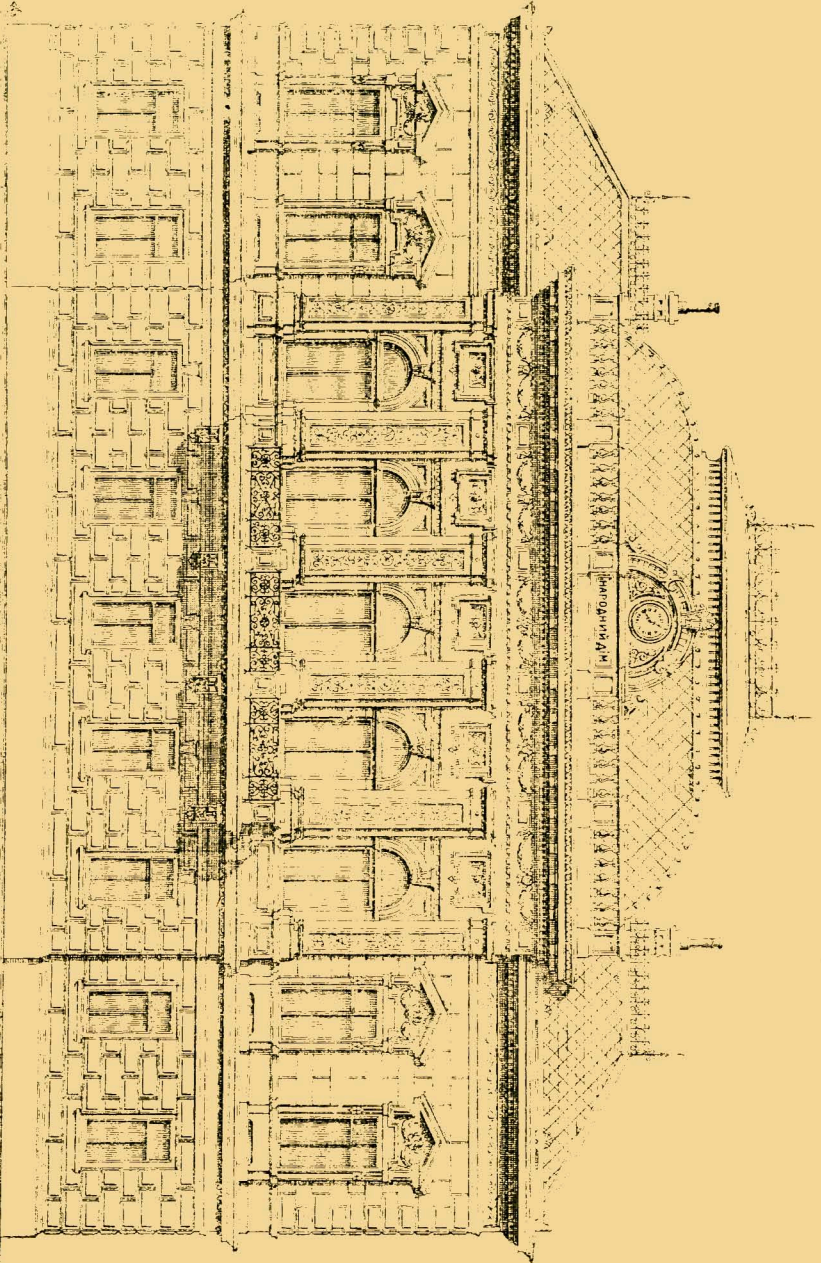
НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ

ЧЕРНІВЦІ, 1934

ДРУКАРНЯ Т. ІВАНИЦЬКИЙ І СП., ЧЕРНІВЦІ, ВУЛ. ПЕТРОВИЧА 2

273209/2

Фасада «Українського Народного Дому» в Чернівцях.

Передне слово.

Дня 22. січня 1934. року сповнилося п'ятдесятліття від заснування товариства «Український Народний Дім» у Чернівцях. Загальний збір цього товариства, що відбувся дня 18. червня 1933. р., взявши за підставу обставину, що статутарне існування товариства потвердило краєве правительство в Чернівцях датою 22. січня 1884. р., — рішив, на внесення виділу, відсвяткувати в наступнім 1934. році 50-літній ювілей існування товариства й припоручив нововибраному виділові зайнятися приготуванням до гідного відсвяткування цього ювілею.

Сповняючи це завдання й обовязок, зійшовся виділ дня 22. січня 1934. року разом із надзорчою комісією т-ва на спільне, урочисте засідання, щоби посвятити свої наради й ухвали виключно лише справі ювілею. Ухвалено відбути ювілей святочно в день 17. червня ц. р. в такім порядку:

А) Попереднього дня, в суботу 16. червня 1934. року о годині 10. рано відправиться в православній (катедральній) і греко-католицькій церкві панахиду за померших членів т-ва.

Б) У неділю, 17. червня о 10. годині перед полуднем відбудеться в великій салі «Народного Дому» ювілейна академія з ось такою програмою:

1. Святу відповідна пісня.
2. Привітне слово голови т-ва.
3. Привіти.
4. Пісня.
5. Деклямація.
6. Пісня.
7. Закриття свята.

Пісні виконає товариство «Буковинський Кобзар».

Дальше рішено, на пам'ять ювілею, видати Пропамятну книжечку — хроніку 50-ліття існування товариства.

П'ятдесятліття існування українського культурного товариства на Буковині!... Чи можеш Ти собі уявити, шановний читачу, що значить перетривати такий спорий шмат часу,

пройти півстоліття в культурно-просвітній праці для народу, для найнещасливішого народу в Європі, що ніколи не зазнавав батьківського піклування зі сторони різних зверхностей, що кожний крок вперед зударявся з тяжкими матеріяльними недостачами... пройти — і не впасти?! ...кільки то зусиль, труду й мозольної праці мусів кожночасний виділ т-ва покласти на вітварі, що його здвигнули наші попередники! Кільки дорогого часу нераз марно протратили наші батьки з причини суперечок, перепалок, непорозумінь та сварок, а те все, щоби не втратити цю всім нам дорогу інституцію й довести її до сьогоднішнього розквіту!...

А по другім: Ледво чи зможе собі кожний посторонній чоловік ясно представити, що значить написати історію або хоч скромну хроніку якоїнебудь установи в народа, що не має своєї держави, своїх архівів. У данім випадку бракує перше джерело, бо навіть затратилися в с і передвоєнні книги »Українського Народного Дому«. Кільки то потрібно було терпеливості, витревалості й завзяття, щоб із несистематичних, принагідних газетних звісток, оголошень, новинок, тощо, зібрати сяк-так матеріял до цієї книжечки — хроніки »Народного Дому«! Треба було сидіти місяцями в нашій університетській бібліотеці й буквально вилловлювати з наших передвоєнних часописів кожне речення й слово, що сяк чи інак відносилось до »Народного Дому«.

Але вкінці діло зроблено. Чи добре — про це не нам судити. Шановні читачі зволють узяти все вище сказане на ввагу, якщо вони схотять цю скромну ювілейну памятку скритикувати. Ми дали сировий, непевний (а може навіть — без нашої вини — невірний) матеріял: українська суспільність, головно старші громадяне зволють своїми щирими заввагами, на письмі, всі вади, недокладності й хиби направити, за що ми вже наперед сердечну ось тут складаємо подяку.

Чернівці, в травні 1934.

За редакційний комітет:

Микола Гарас.

Олександр Купчанко.

1. Засновання товариства „Український Народний Дім“.

Українське товариство «Руський Дім Народний»*) у Чернівцях є дитиною першого українського товариства на Буковині «Руска Бесіда». По заснованню цього товариства 1869-го року завдало членам виділу багато клопоту його приміщення, бо видатки на чинш з'їдали найбільшу часть членських вкладок. Роздумували члени довго над тим, як могло б товариство дійти до власної домівки. До рішучого кроку прийшло однак аж на засіданню виділу товариства дня 12. липня 1875. року, коли то суддя Філемон Калитовський, вказуючи на те, що всі культурні нації, що живуть з нами разом у цім краю, стараються передовсім придбати собі власну національну хату для своїх товариств, поставив внесення, щоби приступити серйозно до збирання грошей на будову власного дому в Чернівцях, де були б приміщене товариство «Руска Бесіда» й бурса для бідних учеників. Свящ. о. Евсевій Андрійчук, душпастир із Дорошівців, піддержує цей внесок і заявляє, що готов жертвувати на цю ціль від себе 30 зр.**), а в імени о. Єротея Федоровича 50 зр. австр. валюти.

З нагоди отворення чернівецького університету в осени 1875. р. відбулося дня 5. жовтня т. р. в кімнатах товариства «Руска Бесіда» величаве «Собраніє Русинів», що на нього прибули й гості з Галичини, що брали участь ув університетським святі, а то: депутати до віденського парламенту Юзичинський і Павликів, радник Яновський, Ступницький, Яворський, Небиловець, Залуцький, браття Петровські, Шумковський, писатель Микола Устіянович, А. Волянський, браття Сабати, Заклинський, писатель Наумович (приятель Воробкевичів), писатель Олександр Барвінський та ін.

*) Це його офіційна назва.

**) зр. = золотих ринських, гулденів.

На цім зборі ухвалено, заснувати о с і б н е т о в а р и с т в о, що мало б застановитися над опікою шкільної молоді й узагалі над будовою власного дому для «руських» товариств. Зараз же й скинули гості на цю ціль такі суми: Яновський і Юзичинський по 20 зр., Павліків, Яворський і Залуцький по 5 зр., А. Сабат 3 зр., Н. Сабат, Волянський і Устіянович по 2 зр., Ступницький, Небиловець і Петровський по 1 зр., Шушковський 1 таляр, разом 67 зр. і 1 таляр. Долучивши до цих грошей ще й попередні датки буковинських українців, умістив виділовий Вінчковський цю суму у чернівській «Щадничій Касі» на книжечку під іменем «Ф о т о ф о р е с» (світлоносець).

Відтоді почалася живіша збірка на фонд будови народного дому в Чернівцях так, що в році 1877. виносив цей фонд із сумою 60 зр., що прислали українські посли з Відня, -- 1900 зр.

На загальнім зборі товариства «Руска Бесіда» з дня 11. липня 1881. р. ухвалено приступити до заснування товариства «Народний Дім» у Чернівцях. Вибрано зараз і комітет, що мав поробити всі відповідні кроки до виконання цюї ухвали. Головним завданням комітету було, уложити статuti для нового товариства, що й виконали комітетові: почтовий офіціал Іларіон Окуневський та радник суду (пізніший радник двору) Ізидор Виницький. Цей статут видрукувала «Руска Бесіда» 1883. р. й подала «Буковинському красвому Урядові» до апробати. «Буковинський Кр. Уряд» затвердив ті статuti під назвою «Руский Дім Народний» у Чернівцях датою 22. січня 1884. року під числом 499 і підписом ц. к. краєвого президента Алезані.

Статут має 30 параграфів. Ціль товариства, средства до осягнення тої ціли й способи до придбання тих средств подають перші три §§. Ось вони:

§. 1. Ціль товариства є: підпирати й боронити матеріальні й моральні інтереси українців на Буковині..

§. 2. Средства до осягнення цюї ціли: а) Будова «Народного Дому» з театральною салею в Чернівцях; б) поміщення в нім буковинсько-українських товариств, що причляються до розвитку буковинсько-українського народу — а то на основі договорів, заключених виділом «Народ-

нього Дому» з виділами дотичних товариств; в) основання й поміщення в нім бурси для бідних українських учеників; г) основання читалень, шпихлірів, кас позичкових і інших для українського народу пожиточних заведень по селах і містах буковинських; д) матеріяльна й моральна підмога заведень під б), в) і г) наведених; е) основання стипендій для українців; ж) основання й удержування читальні, як і інших заведень для науки й штуки в користь буковинсько-українського народу в «Народнім Домі»; з) основання й підмога українських часописів на Буковині, як і підмога таких творів літературних і наукових, що можуть причинитися до розвитку бук-українського народу; и) піддержування всяких, для українців пожиточних, підприємств; к) матеріяльна поміч для українців.

§ 3. Способи до придбання тих средств :

а) фонд на «Народний Дім», що знаходиться під управою товариства «Руска Бесіда» в Чернівцях; б) вступні такси й вкладки членів; в) доходи, що впливають від товариств поміщених в «Народнім домі»; г) добровільні дари; д) складки; е) доходи з різних представлень, концертів, відчитів, забав і льотерій, устроєних у користь цього товариства; ж) спадщини й записи.

По затвердженню статутів скликав підготовний комітет у місяцю лютім 1884. р. установчі загальні збори, щоби вибрати виділ нового товариства на підставі удобрених статутів і розпочати народню працю. Головою товариства вибрано проф. Єротея Пігуляка, а писарем старшого учителя Омеляна Поповича.

Так повстало за почином «Рускої Бесіди» четверте з ряду українське товариство на Буковині*).

2. Від засновання товариства до закупна реальности для „Народного Дому“ (1884—1887).

Товариство «Руска Бесіда», що переховувала до цього часу добровільні датки на фонд «Народного Дому», передає той фонд першому виділові «Народного Дому», що, розпочинаючи свою діяльність збиранням складок на будову «Нар.

*) (1. Просвітне товариство «Руска Бесіда» заснована року 1869., 2. політичне т-во «Руска Рада» засн. року 1870., 3. акад. т-во «Союз», засн. року 1875.).

Дому», виготовив і розіслав оттаку відозву (дослівно, змінивши тільки «етимольогічний» правопис):

РОДИМЦІ!

»Вже 10 літ, як общество »Руска Бесіда« оснувала фонд на збудовання »Народного Дому« в Чернівцях і зібрало на то близько 2000 зр. Минувшого року завязалося осібне общество, котре постановило собі за задачу, старатися всіма силами о якнайскорше збудовання іли закуплення »Дому Народного«, котрого призначення єсть: 1. помістити в собі всі общества руські, щоби ті не журилися більше о місце пробування для себе, но употребили свої сили до плекання політичного, наукового і товаришеського життя буковинських Русинів; 2. другою задачею »Народного Дому« буде вщипання матеріяльними своїми средствами всяких підприємтії на користь буковинських Русинів, т. є підпомагами для поодиноких обществ руських і для ізданія рускої часописи, котра має боронити права Русинів буковинських і плекати рідну нашу бесіду; 3. третим обовязком »Нар. Дому« буде бурса, т. є подати в »Народнім Домі« квартиру, харч і одіння для бідних дітей руських посіщаючих черновецькі школи. Буде то велика добротинність для многих дітей руських, особливо селянських, котрі, мимо спосібности до науки, принуждені залишити школи висші з причини бідности своїх родичів. »Народний Дім« має одним словом вспомагати і боронити буковинських Русинів у кождім взгляді, в нім найде кождий Русин кожного часу й у кождій потребі щирю пораду і поміч. Велика задача предстоїть отже »Народному Домови«, котра по більшій части осягнена буде вже через одно збудовання іли купно дому. Но як до того дому прийти? Зібрані дотепер гроші не вистарчають на ту ціль; патріотів, котрі би на ту ціль пожертвувати могли великих сум, у нас дасть Бог; ми народ бідний. Но нас єсть, слава Богу, много, на самій Буковині бо близько 240 тисяч, а если кожда руська душа пожертвує лише по 10 крейцарів, то соберем 24 тисячі золотих ринських, которими при ревній роботі наших патріотів много а много для добра нашого народа зділати можна. Но і по 10 крейцарів не желаєм ми от кожного; єсть жертволюбиві Русини пожертвовавші вже по 50 зр. і найдеться єще споре число таких, котрим благо

буковинсько-руського народа на серці лежить; а от Вас, бідніших братій наших, просимо на «Народний Дім», котрий здвигнем для Вас, Ваших діточок, унуків і правнуків, що Ваша воля і скільки Вам дати можливо. Не желаєм натепер і зломаного крейцара еще, а пишем то тільки, щоби Вас прилагодити на осінь, коли за дозволом в. ц. к. прввительства будуть ся збирати всякі добровільні датки на «Народний Дім»

проф. Єротей Пігуляк

у Чернівцях через мужей, котрих певне імя Вам подамо пізніше.

Звертаєм ся днесь до Вас, брата Родимці, чи то в дорогій сукмані, чи в грубім сіраку, до всіх, котрим еще доля буковинської Русі на серці лежить, котрі не бажають душевної смерті нашої неньки, не лишіть справу збудовання «Народного Дому» у Чернівцях Вашої помочи; хто можнійший, най дасть більше, хто біднійший най дасть, що зможе,

а скоро капне і звітси і звіттам, то потече красна поміч, здвигнеться »Народний Дім« на славу і добро буковинських Русинів. Не відтягайтесь з ніякої причини, но горнімся в громаду, а громада великий чоловік. Хто дасть 50 зр., станеться основателем, а хто 1 зр., буде порядочним членом »Народного Дому« в Чернівцях, которого статуту для ближшого ознакомлення з предпринятим нами ділом прилучаєм.

Просим і Вас, Родимці за Дністром! Ви маєте свій »Народний Дім« і знаєте его вже оцінити. Не оставте і Ви нас, подайте нам помічну руку, а здвигнувши буковинську Русь, покріпитеся і Ви, станем разом ділати, таж ми один народ, одна родина із одної кости і крови.

Кінчимо, взиваючи Вас, Родимці, еще раз до скорой помочи: Спішіть з нею, бо тяжка надходить для Руси хвиля.

Чернівці, в липні 1884.

Предсідатель: Єротеї Пігуляк, ц. к. професор.

Секретар: Емилиян Александрів Попович, старший учит.

Члени виділу:

Евсевій Андрійчук, душпастир у Дорошівцях.

Іван Браник, ц. к. професор у Чернівцях.

Григорій Воробкевич, протоєрей і душпастир у Топорівцях.

Ізидор Воробкевич, протоєрей і проф. у Чернівцях.

Михаїл Коралевич, ц. к. авскультант суд. у Чернівцях.

Др. Ріхард Невечерил, адвокат краєвий у Чернівцях.

Григорій Носієвич, посідатель реальности у Чернівцях.

Ілярій Окуневський, ц. к. офіціал почт. у Чернівцях.

Юстин Пігуляк, ц. к. професор у Чернівцях.

Евстахій Продан, народний учитель у Манастирську.

Іван Тимінський, ц. к. конципієнт фінанс. у Чернівцях.

Єротеї Федорович, душпастир у Валяві.

Володимир рицар де Ясеницький, ц. к. судовий адюнкт у Чернівцях.

Члени надзорчої комісії:

Северин Билинкевич, ц. к. учит. гімназ. у Чернівцях.

Николай Огоновський, душпастир у Чернівцях.

Тит Ревакович, ц. к. судовий адюнкт у Садагорі.

Іван де Харжевський, чиновник магістрату у Чернівцях.

Іван Островський, міщанин у Чернівцях.

Товариство «Р. Нар. Дім» було приміщене в комірнім товариства «Руска Бесіда» при вулиці Сплени ч. 7. Туди були скликані й другі його загальні збори на понеділок, 4. травня 1885. р. На 3 годину перед зборами «Нар. Дому» скликав виділ «Рускої Бесіди» свої надзвичайні збори, щоби передати свою читальню товариству «Нар. Дім», щоби товариство відтепер могло займатися виключно літе-

с. Єротей Федорович

ратурною працею. Видко протягнулися були ці надзвичайні збори до вечера, бо загальні збори «Нар. Дому» відрочено на 29. червня т. р., коли й відбулися під проводом о. Єротей Федоровича, пароха з Валяви. По висказанню «признательности» уступаючому виділові за добре ведення діл «Нар. Дому» загальний збір ухвалює:

1. Якнайскорше купити реальність по «возможности» відповідну будучій цілі товариства «Нар. Дім», бо реальности чимраз дорожують.

2. Товариство «Народний Дім» отворює читальню, «недотикаючи свого коренного фонду, до котрого належать добровільні датки, всі вноси членів основателів і щонайменше половина вносів замісцевих членів дійствительних».

Новий виділ вибрав головою о. Єротея Федорovichа, І. заступником голови Ілярія Окуневського, ІІ. заст. голови Єр. Пігуляка.

На надзвичайних загальних зборах «Нар. Дому» дня 22. лютого р. 1886. рішено передати читальню «Нар. Дому» назад товариству «Руска Бесіда» й обернути всі свої фонди на купно дому. Головою товариства лишився дальше о. Федорovich, а його заступниками вибрано о. Сіменовича й д-ра Ст. Смаль-Стоцького.

Від 1. травня р. 1886. перепровадилася «Руска Бесіда», отже з нею й товариство «Нар. Дім», як і решта українських товариств, до помешкання при вулиці Лелійній ч. 29.

У місяці жовтні т. р. завзиває «Буковина» (ч. 19) в своїй передовиці щирими словами український загал, щоби вступали в члени товариства «Нар. Дім», указуючи на те, що інші культурні нації, що мешкають з нами в цім краю: поляки, німці, ромуни, жиди, стараються всіма силами, щоби побудувати собі народні доми, лиш українці задивляються на цю вельми важну справу якось байдужно!

У цім році взяв «Народний Дім» активну участь у ювілейнім святі 25-літньої річниці письменницької творчости поета Осипа Юрія Федьковича, що устроїло йому товариство «Руска Бесіда».

На загальних зборах «Нар. Дому», що відбулися дня 1. листопада р. 1886., порушено справу засновання «Народної Торговлі» в Чернівцях і вибрано комітет з 8 осіб, що мав зайнятися цією справою й поробити відповідні кроки. Головою товариства на діловий рік 1886—7 вибрано проф. о. Ізидора Воробкевича, а заступниками голови Ізидора Винницького й Ілярія Окуневського.

У «Відозві» товариства «Народн. Дім» з дня 23. лютого 1887. р. вказує виділ знов на велику вагу власного народного дому й завзиває всіх, що перебрали підписані виділом лісти для збирання жертв на «Народний Дім», як і всіх, що з'обовязалися платити «основательні» вкладки ратами, щоби надіслали рати, згідно лісти, до виділу, бо всего

маєтку замало, щоби приступити вже до купна якоїсь реальности. Теперішній маєток виносить: готівки 112 зр. 38 кр., на щадниці 2560 зр. а в довжних паперах 1004 зр. — разом 3676 зр. 38 кр. Виділ завзиває дальше нарід вступати в члени «Народного Дому». Вступна такса 2 зр., місячна вкладка 50 кр. Дописю з дня 9. березня 1887 дякує виділ газетам, що помістили його відозву до народу і констатує з вдоволенням, що

о. Ізидор Воробкевич

та відозва мала успіх, бо суспільність починає чимраз більше інтересуватися справою закупна реальности для «Народного Дому». Заразом повідомляє виділ, що українські артисти-малярі Юстин Пігуляк і Микола Івасюк, хоть немаєтні, «вже піднялися труду, щоби на льосову продаж у користь «Нар. Дому» вималювати по одному цінному образи».

У неділю, дня 29. мая 1887. р. устроїв «Народний Дім»

спільно із українськими товариствами «Руска Бесіда», «Драматичне Товариство» й «Союз» при співучасті львівського «Руского Народного Театру» — 25-літній ювілей літературної творчості свого голови професора о. Ізидора Воробкевича. Свято відбулося в міському театрі. Голова Ювілейного комітету Єротеї Пігуляк виголосив святочну промову, по чім слідували співи і деклямації. По відограгнню комічної оперетки Данила Млаки «Янош Іштенгазі» виставлено «живий образ», при чім відспівав хор композицію Воробкевича «Задзвенімо разом браття»... У вечер при спільній вечері в гостинниці «Під Чорним Орлом» підніс тоасти ювілятові в імени «Народного Дому» заступник голови, радник суду Ізидор Винницький.

У цім році устроїли чернівські студенти на вакаціях першу вандрівку на Буковині задля призбирання грошей на будову «Народного Дому», з якої передали виділові чистого доходу 81 зр. 45 кр.

Із малою сумою готівки рішився виділ 1887. року остаточно купити реальність при вулиці Петровича для товариства «Народний Дім», що складалася: з головного партерового будинку вул. Петровича ч. 2 із 19 кімнатами, офіцину (домок) на 5 кімнат, вул. Петровича ч. 4, і огорода (2 парцелі) з кругольнею — від властительки Герміни Шмігельської, з дому Еогман, за ціну 18.000 зр. австр. валюти, а то: 807 зр. 43 кр. готівкою, а на суму 17.192 зр. 57 кр. перебрано гіпотечарний довг, що тяжів на реальности. Капітал, що його «Народний Дім» мав до розпорядимости, вистарчав якраз на заплату незадовожені ціни купна й на покриття всіх залеглих і вже платних довгів, податків та інших належитостей. Надзвичайні загальні збори товариства, скликані на ту ціль на день 3. жовтня 1887 р. одобрили рішення виділу дотично купна згадані реальности.

По закупні реальности вибрано господарем дому проф. Юстина Пігуляка, касієрство перебрав від нього Іван Тимінський, що був контрольором по перенесенню о. Сіменовича до Качики, а контрольорство перебрав уч. Григорій Никорович.

Виділ висказує подяку всім жертводавцям на «Народн. Дім», а особливо пп. Ізидорові Воробкевичові за

драматичну штуку «Блудний Син», яку посвятив «Народному Домові», Юрієві Федьковичеві за приречення, що всі свої більші драматичні твори жертвує на «Народний Дім»; потім Миколі Івасюкові, що прислав з Відня на руки виділу «красобраз» його пензля у вартості 45 зр. і учителеві

радник суду Ізидор Винницький

Григорієві Ільницькому, що подарував «Народному Домові» образ мальований Миколою Івасюком у вартості 30 зр.

Справою закупна реальности на «Народний Дім», як і взагалі економічними справами товариства займався осібний

комітет, вибраний з рамена виділу «Народного Дому». До того комітету належали: Ізидор Винницький, як голова, Іван Тимінський, як скарбник і Юстин Пігуляк, як господар. Контракт купна, списаний нотаріально дня 26. жовтня 1887. р., підписали за товариство «Руский Дім Народний» проф. о. Із. Воробкевич, як голова; проф. Юстин Пігуляк, як скарбник; фін. комісар Іван Тимінський, як контрольор товариства. Цей контракт-оригінал, що його найшов по війні випадково між паперами покійного Івана Тимінського зять його, проф. Іван Василяшко, переховується тепер в архіві «Народного Дому» в Чернівцях.

Звичайний загальний збір товариства «Нар. Дім» з дня 8. грудня 1887. р. приймив звіт про закупно реальности для «Народного Дому» до відома й висказав Іванові Тимінському подяку за його щирій і безкорисний труд при переведенню купна дому. Головою «Народного Дому» на наступний рік 1887—8 вибрано радника суду Ізидора Винницького, а його заступниками о. Ізидора Воробкевича й о. Келестина Костецького. Ці збори закінчив їхній предсідник др. Стефан Смаль-Стоцький щирою відозвою до народу, гуртуватися при новій домовіці, вступати в члени «Нар. Дому» й підпирати матеріально, усіма силами, цю інституцію.

Тішилися буковинські українці цим, хоть скромним, але важним національним здобутком тимбільше, що не лишилися по заді других нації. Але не лиш буковинці тішилися тим здобутком, тішилися ним і українці зпоза Буковини, як про це свідчить і одна надіслана з Галичини й поміщена в «Буковині» в грудні 1887. р. поезійка Ізидора Пасичинського.

3. Від закупна реальности „Народного Дому“ аж до його розбудови. (1888—1898)

Ця доба історії «Народного Дому» починається з великим жалем, смутком цілої Русин-України, бо з початком цього року, 14. січня 1888., серед тріскучого морозу й метелиці відпровадили буковинські українці свого любого, найдорожчого сина-соловія, О. Юрія Федьковича, на вічний спочинок. Не спинила ні зла непогода ні темна ніч наших селян, щоби особисто віддати послідний поклін і прислугу тому, хто шанував їх і працював для них щиро ціле своє життя. Великий здвиг народу обступив дим жалоби. Але най-

більше вражіння на чернівську публику зробило те, як писали тоді газети, — що й Гуцули як із Сторонця-Путилова, де родився покійний, так з Ростік явилися на похорон свого краяна й зложили вінець на його домовину. Похорони, що почали о 10. годині з площі «Австрії» з дому під ч. 10, провадили протоєреї оо. Ізидор Воробкевич і Л. Попескул в супроводі оо. Ілії Бендаса й Граматовича. На переді йшла процесія, за нею військова музика 41. полку піхоти, за музикою напереді Гуцули потім депутації читалень з вінцями, відтак священники, а за караваном члени українських товариств. Перед катедральною церквою створили всі депутації з вінцями шпалір. У церкві, по похороннім богослуженню, виголосив о. Ізидор Воробкевич патріотичну промову й похід рушив на кладовище «Гореча». Музика військова не могла дальше грати, бо інструменти позамерзали. Над гробом, хоть заверуха, промовляли представники товариств, що між ними були й делегати станіславівської «Руської Бесіди», її голова Теодор Стахович і член виділу Володимир Левицький.

Як покійний поет любив своїх »менших« братів, нехай посвідчить одна подія з його життя :

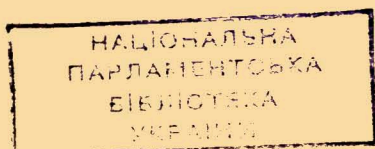
27.3.209 /
Бувши офіцером, мав Федькович т. зв. «фурішіца», себто вояка-слугу, із Заставної. Коли донесли йому, що колишній його «фурішіц» помер, поїхав Федькович на похорон до Заставни й ніс сам за домовиною дерев'яний хрест...

Судьба хотіла, що якраз цього року, коли це пишемо, минає 100 років від уродин поета, а 50 років від засновання товариства «Народний Дім». І не судилося йому, як і Шевченкові знесення кріпацтва, діждатися власної домівки для своєї редакції, як і для буковинських товариств, що для неї працював він так щиро до останньої хвилі свого життя.

З 1. маєм р. 1888. перенеслися українські товариства й редакція «Буковини» до свого нового помешкання в »Народнім Домі« при вулиці Петровича ч. 2.

У зелений понеділок, на 25. червня 1888, взяв цілий виділ і надзірна рада товариства «Народний Дім» участь у посвяченню пам'ятника О. Ю. Федьковича на цвинтарі «Гореча».

На загальних зборах товариства, що відбулися 20. січня 1889. р., голова »Народного Дому« Ізидор Винницький виголосив гарну патріотичну промову, яку »Буковина« видру-

кувала в цілості. Із справоздання довідуємося, що минулого ділового року отворив «Нар. Дім» наново свою читальню, що однак не нарушує фондів «Народного Дому», бо утримується датками членів читальні. Веденням читальні занималися пп. др. Степан Смаль-Стоцький, Омелян Попович і Іван Тимінський. До читальні належить і кругольня під управою господаря «Нар. Дому» Гелечинського. І цього року уділяв «Нар. Дім», хотяй сам бідний, запомоги читальням, як цього вимагали обставини. Як у місті, так і на провінції занималися члени шильно збіркою вкладок на «Нар. Дім», а інспектор Ом. Попович, в імени виділу, подав загальному зборови до відомости про незвичайну жертволюбність і патріотизм члена основателя Василя Андрієвича учителя в Берегометі н. С., що по мимо своїх скромних матеріяльних засобів, дав на «Народний Дім» подвійну вкладку як член основатель в сумі 100 зр. і прирік ще її дальші жертви. За цей вираз великого патріотизму висказує загальний збір п. Андрієвичеві подяку й поручує виділові, повідомити його про це писемно.

Чернівські українські товариства устроїли 25. березня 1889. р., по головних зборах «Рускої Бесіди», в салі гостинниці «Ламп» літературно-музикальний вечерок, на память Шевченка, Шашкевича й Федьковича, в користь «Народного Дому» в Чернівцях.

В наступнім році починає меншати число жертводавців на «Нар. Дім». Голова товариства, Із. Винницький, отворяючи загальні збори дня 11. травня 1890. в. висказує жаль, що буковинські Українці ще не пізнали вельми важної задачі «Народного Дому» для народної просвіти, для української суспільности, що ще взагалі мало свідомих одиниць; а це в якраз причиною, що «Нар. Дім» не міг дотепер виконати як слід своєї задачі, приписаної йому статутами; висказує однак надію, що добрі патріотичні приміри поодиноких членів потягнуть за собою й других, і так число добродіїв збільшиться. Дотепер числить товариство 36 членів основателів і 14 членів порядочних. Головна праця виділу була сконцентрована около сплати довгів заінтабульованих на «Нар. Домі» в сумі 13.905 зр. 96 крейцарів. На це улаштував виділ всякі забави в кругольні «Нар. Дому», подавав просьби до громадської Ради міста Чернівців, до буковинської щадниці й ін-

них про допомогу для «Нар. Дому». На дохід товариства устроєно ще й один музикально-декляматорський вечір, де виступав з великим успіхом хор дітей із Слободзії-Банилово під проводом свого пароха о. Александра Манастирського.

Кімнати «Нар. Дому» мусів виділ далше винаймати за чинш, щоби сплачувати довги й податки. Однак виділ все таки зблизився до ціли, бо дав акад. товариству «Союз» в одній кімнаті безплатне приміщення на 1 рік, помістив в канцелярії товариства одного бідного ученика й роздав з фонду «Нар. Дому» 8 зр. на допомогу бідним ученикам. Провід читальні мав Володимир Михальський.

Спільним заходом українських товариств: «Рускої Бесіди», «Народного Дому», «Рускої Школи», «Драматичного Товариства», «Союза» і «Міщанської Читальні» відбулося в неділю 5. цвітня 1891. р. вже шестий раз на Буковині святкування пам'яті Шевченка, а четвертий раз Шашкевича й Федьковича при численній участі селян у гостинниці «Молдавія». Хором проводив учитель Григорій Никорович.

Дуже замітна на тодішній час (а в дечім і на сьогоднішній!) була промова голови «Нар. Дому» п. Ізидора Винницького на загальних зборах товариства з дня 12. травня 1891. р. Задля цікавості наводимо дослівно кілька уступів із його промови:...

...»Наше діло, наше товариство не тільки добре, воно для буковинської Русі дуже важне, переважне, вже для того, бо в цій хаті народній скупляється ціле наше народне життя, бо з цієї самотньої на Буковині народної твердині розходяться лучі правдивого народного світла по цілім нашим краю. А такого світла треба для нас Русинів як найбільше, коли зважимо, що до недавна тяжка, темна духовна мрак покривала майже всю нашу країну, що ще її тепер лучі народної просвіти передираються дуже тяжко через цю темряву, а до того нашого лиха ще й свої люди злої волі раді би притьмити, раді би придушити її цю нашу ще дуже слабеньку просвітну зірку.«...

«Для того ми Русини, що на власній рідній землі проживаємо, всюда витиснені, всюда упосліджені як справдішні наймити чужих людей; для того

то ще й тепер дуже мало між нами щирих рук до загального народного діла, для того й наша на Буковині одинока народна інституція, наш «Руский Народний Дім» не міг до тепер розвинутися відповідно до своєї великої задачі й принести пожаданих для загалу рясніших плодів...»

Дальше повідомляє голова, що Найяснійший Монарх приказав зтягнути товариство «Народний Дім» у Чернівцях до тих інституцій, що мають діставати заемогу із будучих державних льотерій, і що послаші Єротей Пігуляк, Іван Тимінський і Васиь Волян виєдали від буковинського Сойму заемогу із краєвих фондів для «Народного Дому». — Як щорічно, так і тепер, дав «Народний Дім» значну заемогу здібним ученикам середних шкіл і двом студентам черновецького університету. В слід за тим ухвалено: «за дльа виховання своєї рідної, національно-свідомої інтелігенції, отворити вже з початком шкільного року 1891—2 бурсу для української шкільної молоді.» Вибрано зараз і Комітет, (до якого увійшли др. Стефан Смаль-Стоцький, Єротей Пігуляк і Омелян Попович), що мав занятися справою отворення бурси. Однак ж за дльа браку фондів і убікацій не міг цей комітет виконати ухвали виділу, бо товариство мусіло би виповісти мешкання чиншівникам «Народного Дому,» а це знов сполучене з великими втратами.

Міжтим не переставали члени товариства, а особливо українська молодь, збирати датки «цеголками» на перебудову „Народного Дому“. Одним із найревнійших збирачів на провінції, був надучитель Іля Ілюк, і збори „Народного Дому“ кілька разів висказували йому за це прилюдно щире подяку.

На засіданню з дня 7. лютого 1892 року ухвалив виділ «Народного Дому» роздати як заемогу 150 зр. між бідних і гідних учеників-українців з 4-ох низших клас тутешньої гімназії. Розподіл заемог, що їх роздавав сам голова «Нар. Дому», відбувся в «Нар. Домі» на 19. лютого т. р. святочно в присутности відпоручників виділу й учительського збору гімназії.

В році 1894., із нагоди 10-літнього існування товариства «Руский Народний Дім» у Чернівцях, помістила «Буковина» довшу статтю, з якої частину подаємо тут дослівно :

»Десять літ минуло... Ми здвинули власними силами нову велику твердиню життя народного на Буковині — «Руский Народний Дім». Наші народні товариства в Чернівцях вже не потребують тягатися по комірнім, а осіли в своїй народній хаті, що стала тепер осередком всего руського народного життя на Буковині. Правда, багато ще треба, щоби можна назвати цей дім зовсім нашим, та щоби міг він розпочати, сповняти своє перше й найголовніше завдання — дати притулок бідним та талановитим руським школярам. Але вже й тепер приносить він руському народови велику користь. Оця інституція руська в першій лінії причинилася до того, що почуття спільності народної росте в нас з кожним днем. Під прапором цієї інституції стоїть вже тепер вся свідомо буковинська Русь, скупилося все, а карність народна обходила тріумф на зборах цього товариства; воно вже тепер запмагає рік-річно руських школярів і тим працює для ліпшої долі нашого народу, що при ще більшім зрості патріотизму серед руської суспільности на Буковині за других 10 літ буде наш «Руский Народний Дім» нашою славою!...»

Із шкільним роком 1896—7. разом із отворенням німецько-української гімназії в Чернівцях, отворив «Народний Дім» хлопчау бурсу в своїм будинку для українських учеників і виписав дня 23. липня 1896. р. конкурс на прийяття учеників*).

Для добра бурси відступив «Народний Дім» свої найліпші й найвигідніші кімнати, через що потерпіло товариське життя чернівських українців, бо не було де вигідно сходитися. Всі товариства відмовили собі вигоди, аби лише причинитися до виховання молоді, що мала збільшити колись ряди української інтелігенції. І так сталося. Ряди української інтелігенції почали рік-річно більшати. Національна свідомість поширилася сильніше не лиш між українською інтелігенцією, але й між селянством та міщанством. Число нових товариств більшало від року до року і — партеровий «Народний Дім» не вистарчав уже на всі потреби нації. Він показався за тісним, щоби помістити в нім крім бурси всі українські товариства. Тому по-

---

*) Далше про засновання бурси гляди осібний уступ «Бурса»!

чалася акція розбудови «Нар. Дому» й виділ приготував для загальних зборів, що відбулися дня 2. травня 1897. р., вже й проєкт розбудови дому. Інспектор Омелян Попович пояснював зборам з плянами в руках, що виробив даром архітект Кліка, як мав би виглядати цілий дім і що кошта будови виносили би около 15.000 зр. На внесення д-ра Ст. Смаль-Стоцького ухвалено: «Загальні збори «Народн. Дому» поручають виділові на підставі предложених плянів приступити до будови першого поверха. Виділ має обовязок, придбати средства до будови, поданими в дискусії й иншими способами, та доповнитися фаховими людьми так, щоби будова станула в як найскоршім часі.» Внесення прийнято односторонно. Із справоздання виділу на цих зборах довідуємося також, що Цісар Франц Йосиф І. рішенням з дня 12. січня 1897. р. призначив з доходів державної лютерії на «Народний Дім» в Чернівцях суму 6 тисяч зр., про що повідомив голову т-ва Ізидора Вияницького президент краю граф Гоєс.

Денник «Буковина», подаючи вістку про цісарську за-помогу, пише: «Тепер, по одержанню такої значної суми, має товариство спромогу, приступити до будови першого поверху й взагалі до значної розбудови «Народн. Дому», і завзиває дальше буковинських українців, щоби якраз тепер додали собі найбільшої сили й поспішили з грошевыми датками на розбудову «Нар. Дому». А коли не «відгукнулися» українці, як очікувано з датками на той зазив, помістив редактор д-р О. Маковей в «Буковині» ось такі сатирично-гумористичні «відозви»

Стара пісня.

Буковино, світку ти наш,
Гей, як у тебе тут мило!
Який би ми свій мали Дім
За гроші, що ся пропало!

Коломийка.

Ой як стали Буковинці
Грошки складати,
Таку суму наскладали,
Що аж не видати!..

Потім пише в іншій числі „Буковини“:

Народний Дім.

В своїй хаті своя правда —
І велика саля;

Неодна там закохавсь
Буковинська краля.

Тамто будуть жваві танці
І хлопці хороші —
Та на то потрібні перше
Гроші, гроші, гроші.

Тоді стояли українці ще перед свіжим вражінням щедрого дару як цісаря, так і митрополита Чуперковича, що дарував на бурсу 1000 зр. Була надія, що тепер увесь український загал поспішить з більшими датками на розбудову «Народного Дому». Але на жаль та надія не сповнилася. Лихоліття рік за роком не допустило до закінчення з таким запалом розпочатого діла. Першого поверху на «Нар. Домі» не можна було збудувати, бо кошта такої будови вносили 15.000 зр., отже треба було ще зложити дрібними складками около 9000 зр. Правда, буковинські українці склали дещо по можності на ту ціль, але великі зливи, а вслід за тим неврожай, навели на наш сільський нарід такі тяжкі часи, що годі було вимагати більших складок. Так мусіла ця для буковинських українців вельми важна справа остатися неполагодженою й ждати ліпшого часу...

Цю так горячо ождану перебудову «Народного Дому» виконано аж літом 1899 р. під енергічним проводом нового голови «Народного Дому», суд. радника Володимира Ясеницького.

На загальних зборах товариства «Народний Дім» дня 23. жовтня 1898. р. уступив дотеперішній довголітній голова «Нар. Дому» (1887—1898) Ізидор Винницький, а на його місце вибрано суд. радника Володимира Ясеницького. Загальні збори іменували Ізидора Винницького задля великої його заслуги около товариства «Нар. Дім» почесним членом цього товариства.

4. Перебудова будинку „Народного Дому“ (1899—1900).

На засіданню віділу товариства «Народний Дім» з дня 25. мая 1899. р. пропонує голова суд. радник Володимир Ясеницький виготовлений контракт з будівничим Алоїсом Ліопольдом віділови до одобрення, що по довшій живій дискусії віділ прийняв. На підставі цього контракту почалися

вже другого дня приготування до будови. На 30. мая т. р. починається розбирання кривлі старого будинку. Бурсу перенесено в комірне при вулиці св. Николая ч. 8, а редакцію

Суд. радник Володимир Ясеницький

»Буковини« і »Руску Касу« на вулицю Петровича ч. 16. Друкарня зісталася, де була доси, а осередком товариського життя

чернівських членів товариства зісталася на це літо кругольня «Нар. Дому», де була приміщена й читальня товариства.

Осіною 1899. р. стояв новий будинок вже під дахом. Зверхня постава дому (фасада) мала по докінченню виглядати так, як оце показує образець на стороні 2.

Середина будинку. Сходи з тесаного будзанівського каменя, найтвердшого рода, освітлені електричними лампами. Партер заняла бурса, що для неї відступлено 1 салю для науки і на їдальню, 8 кімнат на спальні, 1 для

Фотогр. Н. Гарас.

„Український Народний Дім“ у Чернівцях.

управителя, 1 на шпиталь, а 1 сінці з водопроводами на умивальню. Із цих сіней йде машина в сутерен, де є кухня й дві кімнати, пивниця й дровітні, цією машиною витягають вгору харч для бурсаків. З цілого партеру осталося тільки по одній кімнаті для «Рускої Каси» й редакції «Буковини».

На поверсі: по правій руці із сіней паркетованих входить до передпокою читальні «Нар. Дому», просто до забавового салюну а на ліво до салі. Читальня освітлена 8 електричними лампами, другий салюн павуком з 6 лампами. Паркети восковані, печі кафлові. В цих двох салюнах отворено читальню, де сходяться члени «Нар. Дому»

щоби провести кілька веселих годин і вимінятися думками, тощо. Із сальону фронтового входить ся також до салі, що займає 140 квадратних м. а висоту 7 м. Серед салі величезний бронзовий павук з 32 електричними лямпами, крім того на стінах кільканадцять електричних лямпів, на двох противних місцях металеві печі, на фронті віконні двері з балконом, в противній стіні двері до дамської гардероби, а над нею галерія на музику. Із східнього боку припирає до салі елегантське помешкання з 3 кімнатами й кухні, призначене до винаймлювання. В сутерені помешкання для служби й помещення друкарні; верх неї складня друкарська й канцелярія для управителя. На цій боці провадять сходи до поверха й на під, а відси на галерію. В цілім домі — водопроводи й каналізація. Під одною кімнатою домика, де Ів. Созанський отворив гостинницю, вимуровано пивницю. У сальонах читальні мали бути приміщені мармурові таблиці з іменами членів-основателів «Нар. Дому». Всіх членів-основателів числило тоді товариство 159 (в осени 1899. р), а то: 73 учителів, 26 урядників, 21 священників, 12 пань, 9 професорів, 6 господарів, 4 товариства, 4 лікарі, 3 міщани, й 1 громада.

Із виділового справоздання, виголошено на загальних зборах товариства, дня 1. цвітня 1900 р., що ними провадив сам голова В. Ясеницький, а секретарували др. Теодот Галіп і правник Лев Когут, довідуємося, що вся праця виділу була звернена на перебудову дому. Виділ вибрав був зпоміж себе будівельний комітет для ведення грошевої сторони будови, що до нього належали: др. Стеф. Смаль-Стоцький, Єротеї Пігуляк і Омелян Попович.

Буковинська «Щаднича Каса» відписала із зятягненого довгу на «Нар. Дім» 2000 зр. і жертвувала 200 зр. на бурсу. «Український Театер» дав у користь «Нар. Дому» на 11. вересня 1899 представлення, а то Котляревського «Наталку Полтавку». Краєве правительство дозволило товариству, устроїти в краю публичне збирання грошей на будову «Народного Дому». В тій цілі створено місцеві комітети по краю й призначено в поодиноких місцевостях збірчачів, яких було 48.

Від послідних загальних зборів 23. жовтня 1898. до 1. цвітня 1900. прибуло 37 нових членів основателів, так що

товариство числило тоді 196 членів-основателів і 15 поря-
дочних.

Про виконану перебудову «Нар. Дому» здає звіт
голова товариства, радник суду Вол. Ясеницький, а то :

«Загальні збори ухвалили дня 2. травня 1887. р., щоби
виділ занявся розбудовою «Народного Дому» й постарав по-
трібні до того гроші. В наслідок тої ухвали переговорював
виділ з будівничими й архітектами та на кінець удалося
дому позискати архітекта Га в фа, якого пляни одобрили за-
гальні збори з дня 23. жовтня 1898. р. й уповажили виділ,
розпочати будову весною 1899. р.

«По довгих нарадах і засягненню ради від інж. Ко-
совського передав виділ дня 25. травня 1899. р. будову
«Народного Дому» wraz із друкарнею будівничому Алоїзови
Попольдові за павшальну ціну 30.000 зр. австр. вал., при чім
не були обняті: Каналізація, водопроводи, мальовання салі,
фасади, тротоари, тощо. Будівничий обов'язався викінчити бу-
дову в такім речинці: будову бурси до 1. вересня 1899. даль-
них убіканій в партері й поменканія на поверсі до 1. ли-
стопада т. р., решту до кінця листопада 1899. р.»

«До будови друкарні мусіли ми приступити, бо примі-
щення друкарні в старій хаті узнали власти за невідповідне
й загрозили застановленням друкарні, а з другого боку ува-
жається друкарня таки вланістю «Нар. Дому» й наступить
формальне передання, скоро тільки справа фінансова упра-
вильниться, бо всім відомо, що пп. Стоцький, Пігуляк і Ясе-
ницький перебрали тільки фінансування друкарні тому, що фірма
Русст нехотіла пересправляти з товариством. Упрочім вартує
друкарня що найменше 24.000 корон, з чого ми вже запла-
тили 16.000 корон, отже через передання друкарні на влас-
ність «Народного Дому» масток його значно збільшиться.»

«При виконанню будови зайшли деякі зміни, в наслідок
чого й кошта будови змінилися, так буде стояти: 1) умов-
лена павшальна сума 60.000 корон, 2) за галерію для музики
й вибудовання мурованої стіни замість деревляної 1469 кор.
48 сот., 3) пляфон салі 620 кор., 4) направа старої хати, де
була друкарня а тепер гостиниця 773 кор., 5) плястровання
подвіря й розширення помешкання для господаря бурси
207 кор., 30 сот., 6) каналізація 251 кор. 26 сот., 7) водопро-
води 1656 кор. 40 сот., = разом **65.248 кор. 68 сот.** На ра-

хунок тої суми заплачено будівничому 57.000 кор., зостає ще довг 8248 кор. 68 сот. Інсталяція електричного світла коштує 2759 кор. 16 сот., на цей рахунок заплачено 1000 кор., лишилося 1759 кор. 16 сот. До того треба додати ще мальованя салі й комнат притикаючих до неї, що буде виносити щонайменше 2000 кор.»

«На покриття коштів будови зтягнув виділ в Bukowi-naer Boden-Kreditanstalt« довг на гіпотеку «Нар. Дому» в сумі 54.000 сплачуваний в ануїтетах в протягу 49 років за опроцентуванням 4 і 3 чверти проц. так що щорічні рати банкові виносять 1416 кор. 50 сот. Цєю позичкою заплачено довг в «Буковинській Щадниці», три рати в сумі 23.000 кор., довг Кароліни й Антона Мурдзінських 2.361 кор. 76 сот., так що лишилося на будову дому всего лиш 25.494 кор. 50 с.; решту довгу заплатилося з фондів «Народного Дому,» із запомоги соймової, «Буковинської Щадниці,» ради громадської міста Чернівців і з запомоги других руських товариств; дальше із зтягнутого довгу векслів 7.200 кор. Йосифа Барбера, із позички до стипендії імени Омеляна Поповича.»

»Виділ ухвалив ще, добудувати комірки на дрова, перенести кухню й інше. Але через смерть будівничого Ліупольда застановилося все. Новий виділ мусить оглянутися за новим будівничим.»

Референт висказує похвалу й признання покійному будівничому за солідну роботу й завзиває присутних повстанням із місць висказати родині помершого щирий жаль, що й сталося.

До замкнення коштів будови й всіх видатків сполучених з будовою потрібно ще, після обрахунку референта, яких 20.000 кор. «Завважати треба ще й те, що утримання бурси вимагає також чимало видатків на опал, світло, то що.

Будову наглядав комітет, що складався із пп, Володимира Ясеницького, Єротея Пігуляка й Омеляна Манастирського.

Інспектор Ом. Попович ставить внесення, щоби збори висказали свою подяку повстанням із місць, пп. Вол. Ясеницькому, Єр. Пігулякови, Ом. Манастирському і проф. др. Ст. Смаль-Стоцькому, що понесли надзвичайні заслуги около будови «Р. Народного Дому». (Принято серед оплесків.)

Між наспілими привітами із заграниці замітні оці:

Петербург: Витаємо братів буковинців з новим доказом їх духової сили. Нехай »Руський Народний Дім« стане міцною підпорою буковинського суспільства в культурній боротьбі за розвій рідного краю. — Петербургські українці.

Київ: Київські земляки щиро вітають рідну Буковину з урочистим днем отворення »Руського Народного Дому«, бажаючи найширшого розвою цій дорогій всім нам інституції національній.

5. Від розбудови „Народного Дому“ — до будови бурси (1901—1906).

„Нар. Дім“ примістив у себе крім бурси всі чернівські товариства українські, українську друкарню, редакцію двох часописів за уміркованою ціною, утримував спільно з другими товариствами читальню, відступав на всякі літературні і товариські сходини і збори безплатно кімнати товариства. Щоби поліпшити матеріяльний стан товариства, вислав виділ просьби про грошеві заповоги до: ц. к. міністерства просвіти й рільництва, до краєвого сойму, до чернівської громадської ради, до кількох галицьких українських установ і до буковинської щадниці.

Новий виділ „Нар. Дому“ під умілим проводом свого голови в особі радника суду Володимира Ясеницького, що невтомимою щирою працею для загального добра здобув собі в усіх українців безмежне довірря, старався передвсім викінчити будову „Нар. Дому“, як його зовнішне, так і внутрішнє пристроєння. При безкорисній співпраці малярки п-ни Кохановської помальовано салю; за спонукою тов. „Зоря“ закуплено й поставлено театральну сцену (зладжену до розбирання) й багато дрібних направок і додатків.

Потім займався виділ справою другого дому (ч. 4), де була приміщена гостинниця. Показалося, що ця гостинниця некорисна для товариства, бо не приносить жадного матеріяльного зиску. Тому рішено на засіданню виділу, використати той будинок на будуче в якийсь інший, корисніший спосіб.

Щоби читальня „Нар. Дому“ відповідала своїй цілі в більшій мірі, щоби ще більше стала вона осередком

для місцевих і позамісцевих українців, як доси, виділ рішив відступити на читальню ще одну кімнату й пристроїти її відповідними меблями. Порушено також справу заложення національної бібліотеки. Однак задля браку грошей на цю ціль, відложено цю справу на ліпші часи. З цієї причини залишено також і настановлення осібного, плаченого урядника для „Нар. Дому“.

Товариство дало почин і брало участь у святкуванню ювілею 25-літньої народної праці вельми заслуженого шкільного інспектора Омеляна Поповича.

Щоби мати перегляд і контролю з усіх галуз заряду майна »Нар. Дому,« виділ рішився (1902) перевести точну інвентуру папірні і друкарні. На основі цієї інвентури прийшов виділ до переконання, що папірня зовсім не оплачується й рішив »звинути« її, а цілою силою подбати про розвій друкарні. Виділ зложує подяку пп. Власюкови й Могильницькому за ревну поміч при переведенню інвентури.

На загальних зборах з дня 8. березня 1903. р. інсп. Омелян Попович мотивує внесення виділу, щоби виділ постарався для бурси про осібний будинок. Внесення прийнято.

На головних зборах »Народного Дому«, дня 14. лютого 1904. р. підніс оден член бажання, щоби бурсу відокромити цілком від товариства »Нар. Дому«, тому що вона є тягаром для товариства. Цему спротивилися члени »Нар. Дому«, бо прецінь одна з головних задач »Народного Дому« є якраз приміщення бурси! Референт бурси проф. Антін Клим радить, що ліпше би було, помістити бурсу деінде, дальше від осередку міста, дешевше, а убікації »Нар. Дому« винаймати; повідомляє zarazом, що виділ »Нар. Дому«, вніс у тій справі бурси просьбу до черновецької ради громадської, щоби вона відступила ґрунтову парцелю на будову бурси.

Щоби дати вираз признання й пошани довголітньому голові »Народного Дому,« надрадникові Володимирові Ясеницькому, голові »Нар. Дому« (від 1898. року) за його ревну працю около товариства, головно около будови »Народного Дому,« а цього року 1906 і коло будови бурси, виділ набув його портрет, який приміщено в великій салі й відслонено на загальних зборах дня 6. травня 1906 р.

Цього року перебрало товариство „Нар. Дім“ друкарню під власний заряд і віддало її під догляд проф. о. Євгенов Семаці й проф. др. Миронові Кордубі.

6. Від будови Бурси ім. Федьковича до світової війни (1907—1914).

На загальних зборах товариства „Народний Дім“ з дня 2. червня 1907. р., на внесення голови Вол. Ясеницького, іменовано посла Николая Василька, задля його великої заслуги около піднесення політичного значіння українського народу на Буковині, почесним членом товариства „Нар. Дім“ у Чернівцях і вислано йому до Відня таку телеграму: „Сьогоднішні головні збори найвизначнішого товариства буковинських русинів „Руський Народний Дім“ іменує Вас Вп. Пане, одноголосно своїм почесним членом у доказ загального признання й глибокої вдячності руського народу за Ваші великі заслуги около него. Подаючи це до Вашої ласкавої відомости, позволяю собі Вас, Вп. Добродію, з нагоди цього відзначення як найсердечніше поздоровити. — Ясеницький.“

На загальних зборах „Народного Дому“, дня 27. вересня 1908. р. знов, як і перед 3-ма роками, обставало кількох членів за тим, щоби бурсу відокромити від товариства „Нар. Дім“, як самостійне товариство. Збори однак відкинули це внесення з огляду на виразне статутарне зобов'язання товариства „Нар. Дому“ вести бурсу (§ 2 b) і що будинок Бурси ім. О. Федьковича є власністю „Нар. Дому“ в Чернівцях. *)

Товариське життя піддержував «Народний Дім», як і досі, в той спосіб, що призначив на читальню (касіно) три відповідно уряджені кімнати. Тут сходилися Українці з Чернівців і з провінції, тут відбувалися засідання, й проби „Бояна.“ Для забав, аматорських представлень, тощо, відступав виділ велику салью „Нар. Дому“ враз із бічними кімнатами для вжитку українським товариствам по зниженій ціні. Тут відбувалися віча й загальні збори наших товариств.

Кімнати в партері відступив „Народний Дім“ товариству „Українська Школа“ на „Курси для дальшого образования української молодезі“ під дирекцією шкільного радника проф. Льва Галицького, що були початком приватної жен-

*) Гляди уступ 10.

ської семінарії, яку засновано з шкільним роком 1909—10. Курси „для дальшого образования“ перемінено опісля в підготовні курси учительської семінарії.

Із справоздання виділу на загальних зборах з дня 3. жовтня 1909. р. отже по 25 роках існування тов. „Народного Дому“, довідуємося, що довги на обох ре-

Проф. о. Евг. Семака

альностях виносили тоді: 135.000 кор. на гіпотечку, векслі на 22.000 кор. в краєвім банку, довг Бохнерові ще за будову й за напрямки 6.440 кор. Крім грошевої запомоги на кілька сот корон, що уділяв „Нар. Дім“ рік-річно бідним ученикам, доплатив він для утримання бурсаків в тім році 12.429 кор. 75 сот. Членів основателів було 263, з тих уплатили повну вкладку 163.

У році 1910. представляються довги товариства так: довг на будинку „Народного Дому“, вул.Петровича 68.012 кор. 43 сот., на домі „Бурси ім. О. Федьковича“ 66.001 кор. 37 с., вексель в Краєвім банку на будову бурси 15.000 кор. Число членів основателів виносило 267.

По уступленню з виділу «Народного Дому» п. Володимира рицаря де Корнич-Ясеницького, що був головою товариства від року 1898. до року 1911. і якого головні збори іменували задля великих заслуг для «Народного Дому» почесним членом цього товариства, — ви-

о. Мелетій Галіп, консист. радн.

брано на загальних зборах з дня 2. липня 1911. р. головою товариства консисторіяльного радника о. Евгенія рицаря де Семаку. Та не мав «Народний Дім» щастя мати на своїм чолі цього щирого й працьовитого народнього діяча довший час. Рік по його виборі вкрила сира земля о. Евгена Семаку.

Новим головою «Народного Дому» вибрано на зборах дня 24. листопада 1912. р. консисторіяльного радника о. Мелетія Галіпа, що помер підчас війни в році 1916.

Виділ застановлявся на своїх нарадах і над заснованням бурси для промисловців. Здійснення цієї інституції вимагало значних грошових запитань, що могли би бути знайдені в фундаціях бл. п. др-а Василя Воляна.

На припоручення виділу займався горячо краєвий інспектор Антін Клим, як член виділу тим, щоби виведати в правительстві завідування цих фундацій у користь цього проєктованого закладу. На жаль не пощастилося доконати цього діла, бо вони попалися на власність спілки райфаїзенок «Селянська Каса» при вул. Панській ч. 33.

В усіх роках, аж до світової війни, головною справою, що около неї оберталася діяльність виділу «Народного Дому», було ведення хлопячої бурси, сплачення довгів і утримання рівноваги в бюджеті товариства. В салі «Народного Дому» відбувалися дуже часто наради й збори наших товариств та інституцій. Таким чином був «Народний Дім» дійсно вогнищем життя буковинських українців. На жаль, число членів не прибувало в такій мірі, в якій ожидалося з прибуттям нової української інтелігенції й із зростом культурного руху між українським народом на Буковині. Число членів надто мале в порівнянні до числа української народности на Буковині. Суспільність українська відносилася (й відноситься!) якось байдужно до цього найважливішого товариства буковинських Українців; навпаки, деякі укр. підприємства або й товариства приміщені в домі, не розуміють, що товариство бореться з фінансовими клопатами, що через недостачу фондів не може воно розвивати свою діяльність, як слід.

7. „Народний Дім“ підчас світової війни. (1914—1918.)

Природна річ, що підчас війни мусить утихнути всякий культурний рух у країнах, де відбуваються бої; а такою країною була Буковина. Страшні неспокойні воєнні обставини спричинили 4-річний застій усякої діяльности в товаристві «Укр. Нар. Дім».

Як уже сказано, голова «Народного Дому» о. М е л е т і й Г а л і п помер в році 1916. Провід товариства перебрав перший заступник голови, посол Є р о т е й П і г у л я к. Користаючи з нагоди, що вже повернуло до Чернівців кількох чле-

ів виділу «Народного Дому», вибраних на послідних загальних зборах дня 24. листопада 1912. р., скликав він виділове засідання на день 6. червня 1918. р. Це було перше засідання виділу по 4-ох роках. Присутні були: Єротеї Пігуляк, Омеян Попович, Олександр Купчанко. Николай Гарас, Емануїл Турушанко, Юрій Кавуля й директор бурси Володимир Федорович. Предсідник згадав щирим словом померших членів виділу, голову о. Мел. Галіпа, скарбника Олександра Калмуцького й господаря дому Гаврила Гордого. На місце двох послідних передано чин скарбника учителеві Юрієві Кавулі, а господаря дому урядникові реліг. фонду Іванові Воробкевичові. Сконстатовано, що будинок «Народного Дому» не потерпів завдяки опіки надніпрянських Українців, що мали в нім свій «Військовий Клюб», а головно заходами нашого члена учителя Атанасія Руснака, майже ніякої значнішої шкоди; за те потерпіла сильно «Бурса ім. Ю. Федьковича», де були приміщені військові шпиталі, то австрійські то російські, на переміну. Що не встиг зберігти з інвентару наш сеніор уч. Ат. Руснак, пропало без сліду. Поручено директорів бурси поробити відповідні кроки до правительства за дія відшкодовання, а господареві «Народного Дому» стягнути залежні чинші від всіх партій, що були приміщені в «Народнім Домі», бо товариство находиться в великих клопотах через сплату залеглих довжних рат від 4-ох років, що тяжать на обох реальностях.

Тимчасом знані всім події, що наступили в наслідок розпаду австро-угорської держави осенню року 1918., не остали без впливу й на українські товариства. «Народний Дім» став дійсним центром тодішнього українського руху на Буковині. Величаве всенародне віче з дня 3. листопада 1918. р. в «Народнім Домі» у Чернівцях, на чолі з українськими послами й заступниками всіх українських товариств на Буковині, взяло з великою радістю проголошення самостійної української держави до відома, висловилося святочно за злукою всіх українських земель в одну «самостійну, незалежну державу» й вибрало «Українську Національну Раду», що 6. листопада т. р. видала звісний «Універсал» до буковинського народу.

На 11. листопада т. р. замашерувало румунське військо на Буковину. Ще тої самої днини обсадила військова сторож

»Народний Дім«, де опісля зроблено трус і заборонено вступ до будинку без військового дозволу.

У »Народнім Домі« був приміщений женський учительський семінар »Української Школи«, тож і наука в цій школі не сміла відбуватися з причини забороненого вступу.

Учительський збір ухвалив післати до команданта залоги, генерала Задіка, депутацію з просьбою, щоби ученицям і учителям дано вільний вступ до школи в »Народнім Домі.« Члени депутації, професорі Микола Гарасіо, Микола Копачук і третій хтось з членів віділу »Укр. Школи«, вдалися до генерала Задіка, замешкалого в митрополичій резиденції і мусіли підписати гаранцію, що відповідають своєю особою під загрозою кари по воєнному праву стану облоги за »спокій« у »Народнім Домі«, значить, що там, крім шкільної науки, не будуть відбуватися жадні інші наради, сходини, тощо. Так могла наука в семінарі »Української Школи« відбуватися дальше. Військова сторож однак лишилася в домі її надалі. Стан облоги тривав аж до року 1920. Із цієї причини не могло товариство відтримувати в цім часі ніяких засідань, а тим менше загальних зборів. Заступник голови »Народного Дому«, посол Єротеї Пігуляк, що мав тепер провід товариства, повірив тодішньому касієрові »Рускої Каси«, що була приміщена в »Народнім Домі«, Стефанові Крутієві, функцію господаря її касієра »Народного Дому« з припорученням, заложити нові книги товариства, бо всі старі книги пропали під час війни. Кажуть, що скарбник товариства, Ол. Калмуцький, забрав їх з собою під час війни до Відня, де її помер. Пошукування за ними в Відні по смерті Ол. Калмуцького не увінчалися успіхом.

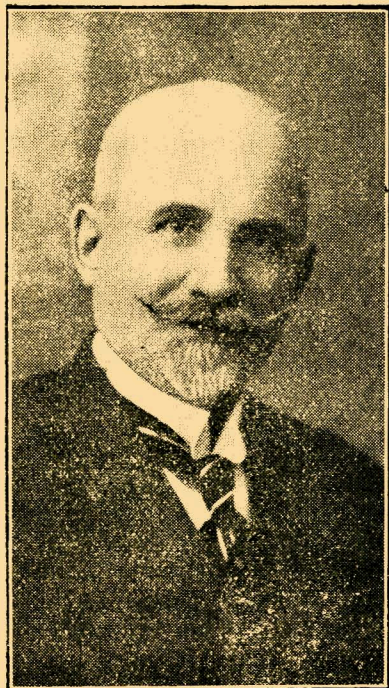
8. „Народний Дім“ по війні. (1919—1934.)

Із шкільним роком 1919—20 закрили шкільні власти учительський семінар »Української Школи« в »Народнім Домі«. Учениці приміщено в державнім семінарі. Осталися покищо тільки дві класі для покінчення студії, бо учениці цих клас, задля браку місця, не могли перейти до державного семінара. (По двох роках закрито її ці класи.) Опорожнені убікації (7 кімнат) винаймив виділ від 15. листопада 1919 р. »Чеській Місії« за місячною оплатою 4000 кор.

На виділовім засіданню з дня 7. серпня 1920. р. заявив посол Єротеї Пігуляк, що з родинних причин мусить поки-

пути Буковину, бо відїжджає на сталій побут на Чехословаччину. На його припоручення вибрав виділ виділового, шкільного інспектора Олександра Купчанка на предсідника й повірив йому провід товариства на час неприсутности заступника голови Єротея Пігуляка, що на превеликий жаль, не вернувся більше до Чернівців, бо помер у свої доньки, замешкалої на Чехословаччині. Так то проводив товариством

Повіт. шк. інспектор у п. Олександр Купчанко.

Олекс. Купчанко аж до загальних зборів, що відбулися 9. червня 1921. р. під проводом генерального шкільного інспектора, Антона Кліма, отже 9 років від послідних зборів з року 1912. Були це перші загальні збори товариства по війні.

На цих зборах вибрано головою товариства »Народного Дому« повітового інспектора шкіл Олександра Купчанка, котрий по чотирьох місяцях з причини неприємних спорів, що виринули між виділом і деякими членами товариства, здемісіонував. Провід товариства перебрав до нових

загальних зборів перший заступник голови проф. Іван Радомський.

З початком шкільного року 1921—22. р. засновано під іменем товариства «Народний Дім» харчівню для академічної молоді в кімнатах сутерену «Народного Дому». Управу, як і цілковите ведення цієї харчівні передано товариству «Жіноча Громада».

Професор Іван Радомський.

З весною року 1922. прибудувала „Видавнича Спілка“ до домику під ч. 4 вул. Петровича три кімнати своїм коштом під умовою, що має право уживати ці убікації 10 років виключно для свого власного підприємства, почавши від 1. вересня 1922. Всякі оплати, як державні, так і громадські, мала поповнити Спілка.

Виділ вибраний на загальних зборах з дня 29. жовтня 1922. р., уконститувався, вибираючи за голову «Народного Дому» бувшого посла і заступника краєвого маршалка о. протоєрея Теофіля Драчинського, пароха з Нових Маївців.

По цілковитім зліквідуванню женського семинара «Української Школи» з кінцем року 1922 винаймив виділ в році

1923. решту опорожнених убікацій в партері чеському консулеві на помешкання.

По головних зборах з дня 23. жовтня 1923. р. перебрав провід товариства, як голова, ем. повітовий шкільний інспектор **Олександр Купчанко**, що безпереривно — ревно і щиро — проводить т-вом «Укр. Нар. Дім» і сьогодні.

Краєвий-віцемаршалок о. Теофіль Драчинський.

У роках 1922 і 1923 обхопила загал якась тривожна поголовка, начеб то заходила небезпека, що всі міноритарні товариства мали би понести тяжкі втрати на своїх маєтках. Тому то їй повище згаданий загальний збір ухвалив одностайно, щоби поширити власть виділу що до майна «Народного Дому», аби цей міг в данім випадку зробити відповідні кроки, щоби товариство не потерпіло матеріяльних утрат.

Опираючися на цю ухвалу, рішив виділ на своїм засіданню з дня 1. лютого 1924. р., по довшій та обширній нараді, продати реальности товариства «Народний Дім» при вул. Петровича ч. 2 і 4, як і дім «Бурси ім. О. Федьковича» при вул. Огородовій ч. 18 українській фінансовій інституції «Кредитовий Банк» у Чернівцях, що була приміщена в «Народнім Домі», під такими голозними умовами: По мисли

контракту продажу, взгл. купна застерігає собі товариство «Р. Народний Дім» неограничене право ужитковання всіх цих проданих реальностей в цілі сповнення задач товариства й § 29-им статутарно предвидженої комісії, а «Кредитовий Банк» набуває фактично тільки табулярне посідання, за котре ціна купна в сумі 100.000 левів є цілком відповідна; контракт заключається з застереженням відкупу в будьякий час за ту саму суму й в такій самій валюті, як купилося, в інтересі товариства «Народний Дім». Кошта нотаріального, судового, фінансово-адміністраційного й табулярного перепровадження цього купна, згл. продажу мали після контракткових умовин поносити обидві сторони по рівній часті, чого однак опісля відказався «Кредитовий Банк». Контракт цього продажу виготовили адвокати др. Василь Дутчак і др. Лев. Когут безплатно, а підписали його дня 4 лютого 1924. р. члени виділу товариства «Народний Дім»: Олександр Купчанко, як голова, др. Василь Дутчак, як писар і Антін Лукашевич, як третій член виділу; по стороні «Кредитового Банку» підписали члени директорії Володимир Ясеницький і др. о. Касіян Бриндзан. Також в тій цілі зааренду ав виділ «Бурсу ім. О. Федьковича» контрактowo др. Василеві Дутчакові й передав її в його самостійний заряд під надзором комісії бурси, вибраної виділом із членів виділу «Народного Дому».

Дня 29. серпня 1924. р. відтримав виділ жалібне засідання з нагоди смерти почесного члена «Нар. Дому» незабутого українського політика Николая Василька, що упокоївся 2. серпня 1924. р. в Гляйхенбергу.

Друкарська спілка «Астра», що набула колишню українську друкарню в «Народнім Домі», забрала її осенню 1924. р. до Букарешту. Опорожнені убікації в сутерені від вул. Вірменської винаймлено товариству «Жіноча Громада» на отворення швальні й на приміщення „Захоронки“, одну кімнатку спортовому тов. „Довбуш“, а дальші дві убікації „Кредитовому Банкові“ на склад товарів. Партерові убікації, де була друкарська складня, приладжено: одну часть на малярську працю й винаймлено акад. маляреві проф. Євсевієві Ліпецькому а другу часть на зубне заведення для дентиста Степана Проця. Дві убікації в малім будинку при вулиці Петровича ч. 4 приладив для лікарні своїм коштом др. Тит Бурачинський, що й винаймлено йому на 6 років. У році 1925 переселився однак

др. Бурачинський до Львова, а згадані убікації перебрало акад. козацтво „Чорноморе“ й товариство „Українська Книгозбірня“.

На виділовім засіданню дня 28. січня 1928. р. відписано гов. „Жіноча Громада“ довг в сумі 2000 л., за те передала „Жіноча Громада“ у власність „Народному Домові“ образ висьменниці Ольги Кобилянської, що його намалював з нагоди її ювілею проф. Євсевій Ліпецький. Цим зобразив „Нар. Дім“ ряд цінних портретів заслужених осіб, поміщених в убікаціях „Народного Дому“; так бачимо там портрети: Николая Василька, Ізидора Винницького, о. Ізидора Воробкевича, Ольги Кобилянської, Єротея Пігуляка, Омеляна Поповича, о. Василя Продана, др-а Стефана Смаль-Стоцького, Юрія Федьковича й Володимира Ясеницького. В останнім часі прибули ще портрети, Атанасія Руснака й Олександра Купчанка, обидва з пензля акад. маляря і проф. п. Євсевія Ліпецького.

Дня 22. березня 1930. р. наспіла на Буковину сумна вістка, що оден з найчільніщих діячів українського народу, почесний член-основатель „Народного Дому“, Омелян Попович, що перебував на вигнанні за Дністром близько своєї улюбленої вітчизни Буковини, упокоївся того дня в містечку Заліщики. В похороні, що відбувся в Заліщиках дня 24. березня т. р. під проводом православних священників з північної Буковини, оо. Юрія Калинюка, Олександра Циганюка й Теодора Стусяка, взяли участь крім відпоручників інших товариств і відпоручники „Народного Дому“ з головою Олександром Купчанком на чолі.

Портрет покійного, приміщений у великій салі „Народного Дому“, був заслонений підчас загальних зборів, що відбулися 6 днів по похороні, на знак жалоби, чорною шклою.

Відкуплення реальностей.

На засіданню з дня 1. липня 1930 рішив віділ відкупити реальности товариства від „Кредитового Банку“, продані йому в році 1924. Перепровадження цієї справи передано комісії, до якої увійшли: голова Ол. Купчанко, й адвокати др. Василь Лутчак, др. Лев Когут і Василь Руснак. До згоди з „Кредитовим Банком“ в цій справі прийшло аж в січні 1931. р. у дорозі мирового суду, що рішив одногolosно, щоби „Кредитовий Банк“ віддав всі недвижимости товариства „Народний

Тім" назад у власність „Народному Домові“. Кошта відкуплення реальностей, около 50.000 л., понесло наше товариство. Остаточне виконання справи відкуплення, переінтабульовання її інших з тим сполучених справ перепровадив член виділу адвокат Василь Руснак.

Годиться зазначити тут, що виділ „Нар. Дому“ старався упорядкувати й майно „Православної Дівочої Бурси“ (власливо „Правосл. Шляхти“), що складалося з двох домів при вулиці 11 листопада (перше вулиці Франца) ч. 31 а. По розв'язанню цього товариства мало його майно перейти статутарно на »Бурсу ім. О. Федьковича« в Чернівцях, що є власністю »Народного Дому«. Однак дотепер не вдалося виділові здобути тої реальности на свою власність, як це повинно було статися по статутам розв'язаного товариства. Маєток перейшов у власність »Кредитового Банку«.

З кінцем квітня 1932. р. чесько-словацькій конзулят з причини свого розв'язання, виповів »Народному Домові« всі убікації (9), що мав їх у наймі поперх 12 років. Опорожнені убікації винаймлено українським товариствам.

Павільон кругольні в огороді »Нар. Дому« адаптовано року 1933 на помешкання для завідувача »Нар. Дому«, прибудувавши ще одну кімнату на кухню, що коштувало 18.000 л.

9. Будова театральної сцени.

Коли в році 1899. вибудувалось над передше партеровим »Народним Домом« поперх, тоді вже взглядлилося при цій будівлі першу мету § 2. а) статута товариства, бо вже тоді відчувалося потребу театральної салі в своїй власній хаті, де можливо би уряджувати вечірки, концерти, збори, віча, а особливо театральні вистави, але властивої сцени тоді ще не збудовано при салі, бо на тодішні часи її вимоги задовольнялася українська суспільність самою салею, що мала 14 метрів довжини, 10 метрів ширини а 7 метрів висоти а при лівім боці на горі малу галерію для оркестри. Для театральних представлень уживалось від часу до часу рухомої сцени зладженої з кобилин та дощок, яку в разі потреби складалося на передній части салі, чим очевидно зменшувалася сая для приміщення публики. Такий стан тривав аж після війни бо гостинні театральні дружини з ширшими репертуарами знаходили гостеприємне приміщення в великім міськім театрі.

Аж коли чужонаціональним, нерумунським театральним дружинам відмовлено приміщення в міському національній театрі, тинявся свій власний український театр, що створився по світовій війні під управою пп. Сидора Терлецького й Івана Дудича, по жидівських домах, бо підчас війни пропала наша рухома, дерев'яна сцена. Таке комірне приміщення було сполучене з немалими неприємностями, та лихими вигодами, як для артистів, так і для публіки.

Відчуваючи гірко такий невідрадний стан річі надумувався виділ вибудувати на огороді «Народ. Дому» з м'якого матеріялу свій власний театральний павільон, що його будувальні власти не призводили тому, що така будівля з дерев'яного матеріялу небезпечна проти вогню. Вкінці рішився виділ, по докладних нарадах, розбудувати велику салью в «Народній Домі» в Чернівцях так, щоби збільшити її перебудовою двох побічних кімнат на театральну сцену.

Осягнувши на це уповажнення загального збору з дня 17. квітня 1932. р., взявся нововибраний виділ у повнім порозуміню з надзорною комісією до цього доброго діла, хочай матеріяльні засоби товариства, а то залізничний фонд і щадниці, які довірочно були зложені в Кредитовім Банку з причини теперішньої фінансової скрути застрягли в Кр. Банку, а потім в довжних паперах перебраних від Банку, що значно зменшилися, бо підходять під конверсійний закон.

Порозумівшись з фахівцями, а то з інженерами-українцями Іваном Жуковським і Степаном Левинським та будівничим Войценком, а також за доброю порадю громадського інженера Кірхнер-Стібхена й архітекта Тоннефельда, передано за попередно розписаним конкурсом виконання цієї перебудови інженерові Іванові Жуковському. Инж. Степан Левинський обов'язався добровільно бути дорадником при будівлі, а нагляд і провід над доцільним виконанням цієї будівлі перебрав у цій цілі виділом вибраний будівельний комітет, що до нього входили виділові: Голова товариства Олександр Купчанко, господар т-ва Григорій Ігуляк, скарбник Іван Василяшко й 2. писар Василь Руснак.

Дня 11. липня 1932. р. розпочато розбудову з дуже малою сумою готівки в касі товариства, надіючись на щедру жертвенність української суспільности. І не завівся виділ в

ції своїй надії! На горячу відозву виділу до українського народу почали впливати добровільні датки на цю розбудову то на лісти, то на бляшки, або — й упрост поштою, бо суспільність добре зрозуміла потребу культурно-просвітнього посередника, яким є театральна сцена та тобре артистичне виконання на ній театральної штуки.

Темповий поступ будови піддержував виділ, поки наспіли грошеві жертви, перш за все касовою готівкою, а потім грошовими позичками, на які підписували довжні записи — векслі члени виділу, чим підписані виділові ручили особисто за дочасний і певний зворот позички.

Не мало спричинився до збірки завідувач «Народного Дому» Сильвестер Пігуляк, заохочуючи загал до щедрої жертвенности на цю розбудову, як співредактор «Часу», друкованим словом у деннику «Час», а цей знов помагав радо до поширювання цього друкованого слова заохоти, не беручи за це ніякої заплати.

По вибудуванню сцени, на що було преліміновано лише 66.400 левів, показався кінечним цілий ряд інших змін, перебудувань, адаптацій та інсталяцій у всіх убікаціях, що тісно звязані з ужитком великої салі для вистав, як також вносадження салі і сцени в модерні електротехнічні інсталяції її апарати, що відповідали би модерним вимогам і призначенню салі для театральних вистав та концертів. Розуміється, що всі згадані виконання вимагали далеко більших видатків, як це було проєктовано спочатку.

Тоді виділ був примушений зтягнути другу позичку за особистою порукою членів виділу і тому звернувся з повторним горячим покликком до нашого патріотичного громадянства про поміч.

Не прогомонів і цей голос марно, бо на превелику нашу радість українське громадянство, розуміючи значіння розбудови нашої салі для цілей театру й інших подібних уряджень, відгукнулося на повторний заклик виділу щедрими жертвами, кожний по своїй силі й охоті, то меншими, то більшими датками, зложивши поступенно разом суму 126.827 левів, що хотияй вправді не вистарчила на покриття всіх видатків звязаних з згаданими роботами, але все таки уможливила переведення цього всіма кругами української суспільности так довго бажаного й очікуваного діла. Решту видатків покрив

виділ частинно оборотовим капіталом товариства в сумі 34.447 левів, а частинно зятягнуеною позичкою в сумі 111.000 левів, яку сплатило товариство тепер вже цілковито.

Так то при щирій допомозі українського громадянства успів виділ по тяжких трудах і зусиллях передати до вжитку українській суспільності театральну салю зі сценою, що її перебудова і технічне спорядження коштувало 274.274 леви.

На цьому місці муситься мимовільно признати, що кожний з жертводавців почуває свою приналежність до «Народного Дому» в Чернівцях, кожний відчуває з гордістю що в цім «Домі» є щось із його власного «я». І так повинен кожний українець відчувати й бути членом цього товариства, бо «Народний Дім» є і має бути домом усіх українців, бо є нашою твердинею, в котрій гартується український дух, намірений до оборони і дальшого поширення української культури. Тому честь і слава всім тим, що своєю працею, радою та грошевим датком причинилися до здвигнення цієї народної святині.

Не будемо вичисляти тут усіх тих, що жертвували на будову сцени, бо імена всіх цих добродіїв були свого часу вже оголошені в деннику «Час» і в друкованім «Звіті з діяльности виділу «Нар. Дому» року 1933.

Будову сцени, як і всі з цим звязані адаптації перепровадив архітект-інженер Іван Жук ов с ь к и й дуже совісно, а інсталяцію електричного освітлення майстер-електротехнік Антін Зава да. Вартість його праці в сумі щонайменше 5000 левів пожертвував він товариству й записано йому цю суму як дар на фонд розбудови салі.

Вимальовання салі й усіх бічних кімнат та коритарів виконав майстер-маляр Николай Ха ро в и ч після проєктів, зроблених ним самим у порозумінню з сенатором д-ром Володимиром За ло зе ц ь к и м та з академічним малярем проф. Євсевієм Лі пе ц ь к и м.

Архітект-знавець Юліян Мігуля, урядник міського будівничого уряду, перевірів на прохання виділу, — і то безплатно, — усі вище згадані роботи й найшов їх виконання в порядку.

Малюнки сценічних декорацій виконав безплатно наш артист-маляр проф. Євсевій Ліпецький, якого працю, що має високу артистичну вартість, трудно оцінити, а ще трудніше

було би її заплатити. Проф. Є. Ліпецький малював пізніше, а ще й тепер малює декорації вистав, як „Українського Театру“, що грав передше на сцені „Нар. Дому“, а тепер дає театральні вистави в своїм турне на провінції, так і „Українському Народньому Театрові“ при товаристві „Буковинський Кобзар“, що грає тепер на нашій сцені. Академічний маляр Є. Ліпецький, не бере за це жадної заплати, а робить це в своїм горячій захваті до штуки й захопленні укр. театральним мистецтвом.

Рефлектори на сцені вставили електротехнічні інженери: Нестор Ісопенко й Іван Горвацький.

Урочисте відкриття новозбудованої сцени відбулося дня 22. жовтня 1932. р. при ласкавій співпраці сенатора д-ра Г. Залозецького, що написав з цієї нагоди й аранжував символічну картину „Геній Народу“ і при співучасті артистичної дружини „Українська Театральна Студія“, що відіграла під режисурою Василя Чупки ще й IV. дію історичної драми „Гетьман Дорошенко“.

Привітну промову виголосив голова товариства Олександр Купчанко, а телеграфічно і писемно наспіли привіти: з Ржевниці-Праги від Дори і Євасія Сімовича та Агенора Артимовича, з Мінхена від оперового співака Ореста Руснака, з Станівців Дол. н. Ч. від Ілярія Карбулицького; потім листи: з Праги від Д. Антончука, за товариство „Укр. Нар. Дім“ в Кіцмани від містоголови д-ра Івана Стрийського, від Дирекції і Ради Надзірної „Кред. Банку“ в Чернівцях, від „Жіночого Кружка“ в Карапчеві над Чер. і від о. екзарха Юрія Калинюка відчитав секретар товариства Емануїл Турушанко.

Устно висловили привіти пані й панове в імені товариств, установ і інституцій: від денника «Час»: Теодор Іваницький, від тов. «Українська Школа»: др. Антін Кирилів, від тов. «Буковинський Кобзар»: Емануїл Турушанко, від тов. «Міщанська Читальня»: Володимир Церкевич, від тов. «Міщанський Хор»: Осип Левкович, від акад. тов. «Запороже»: Палійчук, від акад. тов. «Чорноморе»: Іван Абрамюк, від тов. «Книгозбірня»: Володимир Гоменко, від політ. тов. «Українська Національна Партія»: Юрій Сербинюк, від тов. «Українська Спілка ім. Мазепи»: Іван Василяшко, а від редакційного комітету журналу «Самостійна Думка»: Василь Якубович.

10. Бурса ім. О. Юрія Федьковича.

Товариство «Український Народний Дім» обов'язане статутарно «оснувати й помістити в себе бурсу для бідних українських учеників». На початку свого заснування не могло товариство приступити до сповнення цієї задачі, бо не мало ще свого дому. Однак і по купні дому в осени року 1887-го не міг виділ «Народного Дому» приступити зараз до заснування бурси задля браку фондів на цю ціль. Але справа заснування бурси ставала чим раз пекучішою. В порівнянні до числа української народности на Буковині мали українці дуже мало свідомої інтелігенції. Щоби цьому лиху запобігти, щоби виховати свою рідну, національно свідому інтелігенцію, ухвалив загальний збір «Народного Дому» з дня 6. цвітня 1891. р. отворити бурсу вже з початком шкільного року 1891—2, де би за помірковану оплату мала шкільна молодь відповідне приміщення, харч і совісний педагогічний надзір. Вибрано й комітет, в який увійшли проф. др. Ст. Смаль-Стоцький, проф. Єротеї Пігуляк і інсп. Омелян Попович, що мав зайнятися тою справою. Та не міг і комітет виконати ухвали загальних зборів, власне задля браку фондів, бо всі грошеві збірки йшли на сплату довгів «Народного Дому».

На народнім вічу дня 26. травня 1896. р., що відбулося в павільоні публичного огороду в Чернівцях, виголосив проф. др. Осип Маковей патріотичну промову, вказуючи на брак української інтелігенції, і завізвав присутних заснувати «фонд на бурсу». Зараз зібрано на ту ціль 29 зр. 10 крейцарів. Пішов клич по краю «збирати на бурсу» й почалася збірка. Найбільше праці около збірок датків на бурсу положили тоді буковинські учителі, бо при кінці шкільного року (в червні 1896) заслали вони на руки виділу «Народного Дому» найбільшу суму з поміж усіх збирачів. Виділ, захочений таким успіхом, рішив на засіданню 12. липня 1896. р., на яким були присутні: голова товариства Ізидор Винницький, виділові Антін Клим, Володимир Михальський, Юстин Пігуляк, Атанасій Руснак, Сергій Шпойнаровський і, як гість, Омелян Попович, — отворити з шкільним роком 1896—97 хлоп'ячу бурсу в «Народнім Домі».

В часописі «Буковина» з дня 23. липня 1896. р. вже й появилася нотатка: «Конкурс на прийяття до бурси з шкільним роком 1896—97 розписує виділ «Р. Народ. Дому» за місячною оплатою за одного ученика 15 зр., бідних приймається по знижених цінах, наскільки позволять на це фонди бурси».

Виділ «Народного Дому» призначив на бурсу 10 кімнат а то: в полуднішнім крилі 5 кімнат на мешкання учеників, 1 на їдальню, 2 для надзирателів, а 1 в північнім крилі на бурсацькі річі й 1 кухню.

З 1. вересня 1897. р. отворено бурсу. Прийнято тільки 22 учеників, бо матеріяльні обставини «Народного Дому» не позволяли на прийяття більшого числа учеників. До розпорядимости для бурси мав «Народний Дім» всего 1100 кор. із складок і 600 кор. соймової запомоги. Щоби уможливити «Народному Домові» прийяття ще бодай кількох учеників із великого числа зголошених, товариство «Руска Школа» («Українська Школа») прийшло йому на поміч. Воно приладило для бурси своїм коштом ще дві кімнати в „Нар. Домі,“ а то: закупило 30 залізних ліжок, 3 столи 2 шафі й 20 сінників. Так могла прийяти бурса ще 9 учеників, отже разом 31.

Виділ ухвалив передати управу й ціле господарство бурси відповідному чоловікові, щоби за умірковану місячну оплату удержував бурсаків у своїм заряді. Цего діла піднявся бувший артист українського театру Лев Лопатинський, обовязуючися за 20 кор. місячно від вихованця давати харч, світло, опал, прання, обслугу й надзир. Контролю над проводом бурси перебрани всі виділові, що мали наглядати по черзі. Реферат бурси перебрав проф. Антін Клим, а др. Володимир Филипович зобовязався лічити хорих бурсаків безплатно.

Так малими, скромними, але за те щирим патріотичним духом підпертими засобами почалося це для буковинських українців вельми важне діло. Українська суспільність пізнала вагу цюї інституції, бо зараз почали зростати добровільні жертви на бурсу; а ще більше, коли преосвящений митрополит Аркадій Чуперкович в супроводі консисторіяльного радника о. Георгія Іласевича на 2.

грудня 1896. р. відвідав бурсу, висказав її своє признання за добрий провід і жертвував на ню 1000 кор.

В другім році існування бурси, 1897—8. р., ухвалив виділ „Народного Дому“ поділити заряд бурси, значить, відокромити управу закладу від кухні. Управу передано університетському студентові Михайлові Івашкові а провід кухні міщанинові Іванові Созанському за 19 к. місячно від вихованця. На третій шкільний рік, 1898—99, перебрав кухню міщанин із Садагури Семен Керстюк. А тому, що бурсу від цього року став спомагати православний релігійний фонд сумою 2400 к. річно, ухвалено приймати до бурси від цього часу лиш православну молодь, бо такі умови поставила бурсі православна Консисторія. Тому й заряд бурси складався з православних членів виділу товариства. Управителем бурси став універс. студент Бояновський під контролею бурсацького комітету, що складався із пп. Омеляна Поповича, о. Дениса Єремійчука, Антона Кліма й Ат. Руснака. Цього року було 38 вихованців, що замешкували 12 кімнат »Народного Дому«. Вони платили разом 4286 к., а »Нар. Дім« додав 8230 к.

В році 1899. перенеслася бурса, задля розбудови »Народного Дому«, до нанятого помешкання при вулиці св. Николая ч. 8. Вихованців було 57. До їх удержання доплачував »Нар. Дім« місячно 300 к. Крім релігійного фонду дістала бурса за помогоу від краєвого сойму 1000 к., а від щадничої каси міста Чернівців 400 к. Заряд бурси постарався, щоби вихованці вчилися хорального співу й заангажував на це рах урядника п. Олександра Садагурського.

Із 1. жовтнем 1899. р. перепроваджується бурса до нового, перебудованого »Народного Дому« — де заняла цілий партер, крім двох кімнат резервованих на »Руску Касу« й редакцію »Буковини«.

В 1900. році складався комітет бурси із пп.: др. Волод. Филиповича, о. Евг. Семаки, проф. Антона Кліма й уч. Атан-Руснака. Управителем був правник Лев Когут. На доплату для удержання 52 вихованців назначив »Нар. Дім« 3400 к.

В лютім року 1901. прийшла запомога на бурсу з православного реліг. фонду на 3 роки по 5000 к. і одноразова на інвентар 5000 к., від сойму 1000 к. Учеників було 55; на їх удержання видав »Народ. Дім« 10.874 к. Крім др-а Филипо-

вича уділяли безплатно лікарську поміч ще др. Кость Клим і др. Євген Кобринський, а аптекар Пап давав даром ліки. Управителем бурси був до 6. листопада 1901 учитель Корнило Данилюк, а від того часу рахунковий урядник релігійного фонду Ал. Садагурський, що zarazом управляв вихованців у співі, які улаштували під його проводом 15. березня 1902. р. величавий концерт у пам'ять О. Ю. Федьковича.

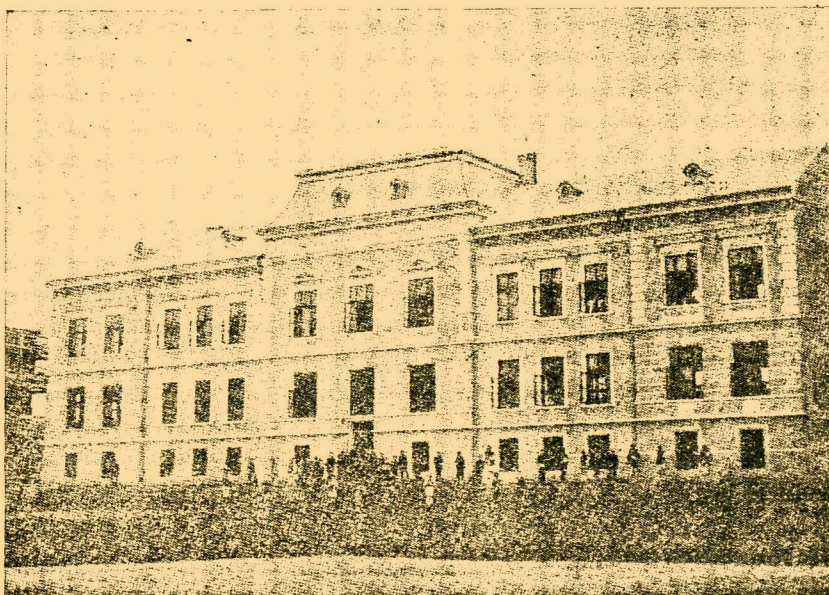
Чимраз більшав наплив учеників до бурси; показалася потреба більшого будинку для неї. На виділовім засіданню «Народного Дому» з дня 17. липня 1902. р. підніс професор Антін Клим, що управляв тоді безплатно бурсою, гадку вибудовання власного дому бурси й поставив у цій справі формальне внесення, що прийнято з одушевленням одноголосно. Дебата про будову бурси не сходила більше з денного порядку виділових нарад «Народного Дому». Проф. Антін Клим при кожній відповідній нагоді все вмів навернути дискусію на конечність власного будинку для бурси. Виділі рішив, задля великої важности цьої справи, предложити цю ухвалу виділу загальним зборам, що відбулися 8. березня 1903. р. Шкільний інспектор Омелян Попович умотивував на зборах це внесення виділу, а збори удобрили його серед оплесків одноголосно. В імени товариства «Народний Дім» удалися потім панове проф. Антін Клим і проф. о. Євгеній Семака до заступника бурмістра Грегора й громадського радного Тріхтера з просьбою, щоби вони наклонили раду громадську, щоби даром відступила на бурсу дві парцелі на громадській толоці коло ботанічного огорода; а укр. гром. радники Володимир Ясеницький і др. Кость Клим допровадили цю справу до кінця: парцелі (разом 1300 м. кв.) набуто за 2000 к.! Їх вартість виносила тоді щонайменше 5 разів стільки.

На шкільний рік 1904—5 належали до бурсацького комітету виділови: о. Мелетій Галіп, о. Євгеній Семака, проф. Антін Клим і проф. Николай Ісопенко.

Маючи відповідні парцелі, приступив виділ товариства «Народний Дім» у Чернівцях до нарад над будовою будинку для бурси, що й ухвалено на засіданню з дня 12. лютого 1905. р. Виділовий, інспектор Омелян Попович, ставить внесення, щоби бурса носила імя: «Бурса імени Осипа Федьковича», що з одушевленням прийнято.

»Народний Дім« мав тоді до розпорядимості на цю ціль 20.000 к.с оймової допомоги й 10.000 к. із добровільних жертв. Треба було отже постаратися про дальші гроші. Заходом українських послів запевнив сойм у бюджеті на рік 1906 для бурси 50.000 к, а крім того дав ще за рік 1905 запомоги 6000 к. Будівельний комісар В і л ь г е л ь м К у н ц виробив безплатно пляни й кошторис нового величавого будинку й обібрав надзір над будовою, що її перебрав з весною року 1906-го будівничий Ю л і й Б о х н е р за суму 100.355 к. Для сплати довгів і внутрішнього уладження бурси затагнув виділ »Народ-

Бурса імени Осипа Федьковича в Чернівцях.

ного Дому« ще гіпотечарну позичку на бурсу в сумі 70.000 к. До 1. вересня т. р. докінчено будову. Буковинський промисловець п. Аксельрад справив для бурси гарний інвентар у вартості 6000 к. як дарунок українцям.

Виділ »Народного Дому«, на своїм засіданню з дня 7. серпня 1906. р., передав управу бурси в новім будинку професорові Н и к о л а є в і Г о п е н к о в і, а надзір бурсацькому комітетові, що складався з виділових : консисторіяльного радника о. Мелетія Галіпа, санітарного радника др-а Володимира Филипovichа й др-а Костя Кліма, як інспектора бурси. До бурси прийнято 140 учнів.

За 10 літ свого існування (1896—1906) запомогла бурса около 700 учеників сумою близько 125.000 к., не вчисляючи запомог в натурі, що вистарала вона в ріжних промисловців добродіїв.

Дім «Бурси імени О. Ю. Федьковича» лежить при вулиці короля Кароля ч. 18. і має два фронти. Головний фронт звернений на схід до публичного огорода з входовою брамою й з надписом на горі золотими буквами на синьому тлі: «Бурса імени Осипа Федьковича», має головний вхід і 38 вікон; другий фронт звернений на полудне до вулиці Андрея Шагуни під ч. 2 має браму до візду на подвірря й 15 вікон. Цілий дім спочиває на 1 і пів метрових бетонових основах, збудований з першорядної цегли «Патрія» й вкритий тешенською патентовою цинковою бляхою. Коло дому, на полудневім заході, находиться овочевий садочок, зложений шкільним інспектором Олександром Купчанком; щеплені деревця подарував на це із своєї овочевої шкільки старший учитель з Жучки Дярій Пігуляк.

Сутерен, високий майже як партер, обіймає оці убікації: 6 покоїв, велику їдальню, кухню й комору, дві менші комірчині, прачкарню з двома великими кітлами, дві півниці, одну світлицю до вмивання з умивальницями замонтованими до стіни, другу таку світлицю на купіль з двома бетоновими басенами й приборами до тушовання й виходок із 4-ма відділами. Належить замітити, що купіль знищено підчас світової війни.

В партері від головного входу находиться праворуч світлий покій і велика саля на 50 вихованців, (16·80 м. X 9·60 м.) а ліворуч також такий самий покій і саля на 40 вихованців (16·80 м. X 7·25 м.), потім два відділені покої на шпиталь з осібними кльосетами. Напроти головного входу є ліворуч світлиця до умивання з 4-ма до стін примонтованими умивальницями, а праворуч така сама світлиця з умивальницями й модерними тушами з теплою й холодною водою; обіруч по одному кльосетови з 4-ма відділами, ліворуч від бічного входу з вулиці Шагуни находиться помешкання директора бурси з 2-ох покоїв, кухні й комори.

Поверх обіймає дві великі салі, як і партер, велику авлю (13 м. X 7 м.), де мож помістити до 200 крісел, оден великий покій на 12 вихованців, меншу салю на 30 вихован-

ців, і, як у партері, дві світлиці для умивання й два кльосети. Коридори вимощені теракотовими плитками, сходи всюди широкі й з твердого каменя.

Так пристарали щирі працівники-українці невсипущим трудом великий скарб для українського народу на Буковині. При невеликих засобах і нашій крайній бідності ми поставили монументальну будову що могла би бути гордостю й для потужніщих народів. »Народний Дім« і »Бурса імени О. Федьковича« в Чернівцях то найбільший скарб буковинських Українців. Однак бурса сама, без участі народу, не має значіння; треба заповнити її нашою молодю, а тоді принесе вона ожидану користь. Вона й сповняла своє звання й завдання перед війною вповні. Підчас війни зареквірували військові власти нашу бурсу для своїх потреб. Там перебували на переміні то австрійські то російські військові шпиталі. Розуміється, що військо не дуже то »делікатно« обходилося з будинком і його урядженням. Убікації сильно ушкоджено, а весь інвентар бурси почасти пропає, почасти знищився цілком. По війні списувано ці шкоди, поробилося й відповідні кроки до властей задля признання відшкодовання, та й на тім зістало... »Инший край — инший обичай,« каже народня приповідка.

Знов мусіло товариство «Народний Дім» шукати, старати грошей, щоби направити лихо. На прохання виділу православний релігійний фонд споміг тоді бурсу виплачуючи залеглі звичайні річні субвенції в сумі 10.000 кор. за два роки. І ще одна подія прийшла бурсі на поміч: Під час світової війни помер в Неполоківцях свідомий і ревний патріот, господар Стефан Пільгуй. Він призначив устно перед свідками, а саме в присутности тамошнього директора народньої школи, Михайла Лупуґа й інших, своє майно в нерухомостях: хату разом з господарськими будинками, обійстя й город — на бурсу імени О. Федьковича в Чернівцях. Однак тому що кривняки покійного Пільгуя почали оспорювати це устне завіщення й в слід за тим розпочалися небезпечні для товариства судові спори, рішив виділ »Народного Дому« на засіданню з дня 28. жовтня 1918. р., продати цю реальність громадському писареві в Неполоківцях, Анчерові Давберові що зголовся до купна, за суму 20.000 кор. Загальні збори »Народного Дому« з дня 9. червня 1921. р. прийняли в прин-

ціні продаж спадщини по Стефанові Пільгуєві до відома, однак припоручили новому виділові, застановитися над тим, чи бн не було можливо оспорити судово цю продаж задля малої ціни. Новий виділ «Нар. Дому» передав цю справу адвокатуві д-рові Василюві Дутчакові. Процес тягнувся близько 7 років.

На засіданню виділу з дня 17. березня 1928. р. др. В. Дутчак звідомив, що процес скінчився в користь бурси, значиться, оскаржений Анчер Давбер погодився доплатити до первісної суми, крім судових коштів, ще 80.000 левів. Цими грішми заплачено довги за наприви на домі бурси, за повновні інсталяції купальні з тушами в будинку, тощо... Цю так значну доплату треба собі тим пояснити, що якраз тоді підскочили в ціні всякі недвжимости в наслідок упадку валюти.

З особливим признанням і подякою згадуємо тут і те, що крім названих вже лікарів-українців д-ра Володимира Филиповича, д-ра Евгена Кобринського й бл. п. д-ра Костя Кліма, удіяляли бурсацьким питомцям безплатно лікарську поміч ще лікарі-українці: др. Володимир Гузар, др. Т. Бурачинський, др. Іван Филипович, др. Е. Луцький, др. Степан Голінатий, потім лікарі др. Цуфлухт, др. Туртель і др. Гап.

Годиться згадати також і про дальших управителів бурси по професорові Ісопенкові. Так перебрав у шкільнім році 1907—8. управу бурси учитель Іван Кавуля, а потім старший учитель Тит Козак. Питомців було в цім році 130. З 1. вереснем 1908. р. передав виділ «Нар. Дому» управу бурси повітовому інспекторові Олександрові Купчанкові. Надзир із сторони «Нар. Дому» мав тоді професор о. Евген Семака. Число питомців бурси стало чимраз значно більшати й тому поділено управу бурси, року 1910., на адміністративну й педагогічну; послідню передано професорові Сидорові Цуркановичеві, що мав її в своїх руках аж до вибуху війни 1914. р. По відході інсп. О. Купчанка з кінцем шк. р. 1910—11. перебрав адміністраційну управу бурси з наступним шк. роком 1911—12. професор о. др. Філемон Григорій, а по нім, від шк. р. 1912—13, професор Володимир Федорович, що провадив її аж до свого перенесення в старій регат 1932. р.

Педагогічним управителем бурси по війні був професор о. Петро Катеринюк, а по його перенесенню до Ра-

дівців, генеральний інсп. інспектор у п. Антін Клим (від жовтня 1925. р.), що по відході проф. Володимира Федоровича заступав і адміністративного управителя. Та з кінцем цвітня 1934. р. уступив і ген. інсп. Антін Клим, задля перепрацьовання й старости; управу бурси передав виділ до кінця цього шкільного року професорові І. А б р а м ю к о в і.

Будинок бурси був призначений на 250—300 питомців. І в дійсности приймалося звичайно стільки учеників, лиш рідко трохи менше. Правда, за повною оплатою було нераз дуже мале число, зате багато учеників находили приміщення за маленькою доплатою або навіть зовсім безплатно. Обставини були такі, що управа бурси не могла нікому відмовити приняття до закладу.

Атмосфера була прихильна для цього наскрізь добродійного і виховного інституту. Сотки питомців заповняли рік-річно просторі салі закладу так, що можна сміло твердити, що до сьогодні користали з національного виховання в бурсі щонайменше яких 3—4 тисячі хлопців, із чого около 500 зовсім безплатно, а зо дві тисячі за зниженою ціною. Можна певно сказати, що бурса після тепер. валюти сотками тисяч запомагала вбогу українську молодь, яка стала опісля в провідних рядах нашого народу.

Не дивно, що бурса могла виказуватися такими успіхами. В краю були численні наші школи: народні, середні і фахов з майже 1000 учительських осіб, які матеріально і морально спомогали заклад, намовляючи і показуючи молодим нашим дітям дорогу до нашої бурси.

Наші народні провідники-посли спомогали бурсу ввєднюванням значних запомог, як з краєвого сойму, релігійного фонду і т. д.

Та на жаль по війні зачали обставини змінюватися на гірше. Ріжні прихильні впливи і запомоги матеріального, а ще більше морального характеру зачали зникати, аж доки зовсім не відпали. Минулися школи. Давніше підпирали школи бурси, а бурси підпирали школи. Таке діялося і з нашою бурсою. Наших національних шкіл у Чернівцях не стало, не треба було їм помочи зі сторони української бурси. Зато навістила наш нарід моральна криза, а в наслідок тої ж настала й матеріальна криза. Численні народні організації в наслідок стану облоги значно потерпіли, ба багато з них і роз-

палися. До того деякі круги неукраїнські зачали ворожо виступати проти нашого заведення. Управа бурси хоч була в дуже добрих руках, не могла запобігти лиху, фреквенція зачала упадати. Та українська суспільність не сміє допустити до упадку бурси. Ми мусимо конче найти в собі тільки моральної і матеріяльної сили, щоби бурсу поставити на треваліші основи, як давніше. Нарід може сам собі більше дати, як перше виносили всі субвенції разом. У першу чергу належить перебудувати будинок так, щоби на місце великих саль, які годі добре ogrіти, стали малі кімнати на 5—6 учеників одна. Фонди мусять роздобутися. Лише треба зрушити до жертвенности цілі маси народу.

Тисячі наших людей користали колись з бурси, були тут безплатно або за зниженою ціною. Вони повинні найти в собі моральної сили, щоби собі пригадати на ці добродійства. Не жадаємо від них цілого звороту виданих на їх виховання фондів з відсотками, але гадаємо, що могли би віддати хоч частину. Коби так вернули лише четвертину того, що взяли, то допомогли би нам відповідно зреставрувати будинок. А як би кожде українське село на Буковині удержувало в бурсі своїм коштом по 1 ученикови, щоби вчився в школі або якого доброго ремесла, то була би повна бурса.

Ми справді немаємо тепер своїх шкіл, але ми жиємо в конституційній державі і тому мусимо конечно здобути свої національні школи, вперед приватні, а потім державні, які нам належаться після законів. А покищо користаймо як найбільше з румунських шкіл, ширім освіту, бо лиш освічений чоловік видить добре дорогу життя. А до цього допоможе нам бурса.

11. Провід товариства „Народний Дім“ (1884—1934.)

а) Голови товариства (яких світлинки уміщено по черзі на відповіднім місці):

1884—1885: Єротей Пігуляк.

1885—1886: о. Єротей Федорович.

1886—1887: о. Ізидор Воробкевич.

1887—1898: Ізидор Винницький.

1898—1911: Володимир Ясеницький.

1911—1912: о. Евген Семака.

1912—1916 : о. Мелетій Галіп.

1916—1920 : Єротей Пігуляк (як голова-заступник).

1920—1921 : Олександр Купчанко (як заступник, потім як голова).

1921—1922 : Іван Радомський (як голова-заступник).

1922—1923 : о. Теофіль Драчинський.

1923—1934 : Олександр Купчанко.

б) У виділі засідали (як члени виділу або заступники) :

Отець Андрійчук Евсевій, Барб'ір Олександр, Бекул Іван, Бендак Микола, Браник Іван, Бриндзан Теофіль, др. Бурачинський Е. Тит, Василяшко Іван, Винницький Ізидор, Вінцковський І., Влад де Вердеш Ніколай, Войновський Петро, Войтанович Іван, о. Воробкевич Григорій, Воробкевич Іван, о. Воробкевич Ізидор, о. Галіп Мелетій, доктор Галіп Теодот, Ганкевич Григорій, Ганицький Антін, Гарас Микола, Горвацький Каєтан, Гордий Гаврило, о. Городиський Іван, о. др. Григорій Філемон, др. Гузар Володимир, Гелечинський Андрій, Горчинський Маріян, Грищук Дмитро, Гулка Ілярій, Данилевич Іван, Данчул Партеній, Данчул Сильвестер, Добровольський Іван, о. Драчинський Теофіль, Дутка Стефан, др. Дутчак Василь, др. Єнджейовський Франц, Єремійчук-(Єремійв) Денис, Завада Антін, др. Залозецький Володимир, Зугавич Андрій, Івасюк Рясиль, Івасюк Леонтій, Івашко Михайло Ісопенко Николай, Кавуля Юрій, Калмуцький Олександр, Каратницький Волод., Клим Антін, др. Клим Кость, др. Ключенко Рясиль, Кобилянський Юліян, др. Когут Лев, Коралевич Михайло, др. Кордуба Мирон, о. Костецький Келестин, Котецький Михайло, др. Кузеля Зенон, Купчанко Олександр, др. Литвинович Михайло, Ліпецький Евсевій, Лукашевич Антін, др. Маковей Осип, о. Маланчук Стефан, Манастирський Олександр, Мартинюк Юрій, Меленка Іля, Михальський Володимир, Мігуля Плятон, Могильницький Омелян, др. Невечерил Ріхард, Никорович Григорій, Никорович Сильвестер, Носівич Григорій, Окуневський Ілярій, Омельський Іполит, Петрашук Назимир, Пігуляк Єротей, Пігуляк Григорій, Пігуляк Юстин, Пілат Микола, Попович Ілько, Попович Омелян, Прийма Іван, Продан Євстахій, Радомський Василь, Радомський Іван, Родич Іван, Ронгуш Іван, Гуснак Атанасій, Руснак Рясиль, Савицький Іван, Садагурський Олександр, о. Семака Євген,

о. Сіменович Алфред, Сорочан Іван, Спинул Николай, др. Стефан Смаль-Стоцький, Стратичук Ілярій, Ступницький Іван, Тимінський Іван, Ткачук Василь, Томоруг Гость, Томоруг Дмитро, Турушанко Емануїл, Турянський Іван, о. Федорович Єротеї, др. Ферлієвич, др. Филипович Володимир, Харжевський Іван, Цвйок Єротеї, др. Цегельський Роман, о. Циганюк Олександр, Цурканович Сидір, Шкурган Николай, Шпойнаровський Сергій, Яворовський Осип, Ясеницький Володимир, Ясеницький Іван, др. Ясеницький Роман і може ще дехто.

в) У »Надзорчій Комісії« засідали :

О. Андрійчук Євсевій, Андрюк Пилип, Билинкевич Северин, др. о. Бриндзан Касіян, Бриндзан Теофіль, Василяшко Іван, Влад де Вердеш Николай, Власюк Ігнатій, Войнович Дм., Войновський Петро, др. Галіп Теодот, Ганкевич Володимир, Ганкевич Григорій, Гарас Микола, Глинський Антін, Глівка Юрій, Гордий Гаврило, др. о. Григорій Філемон, Гриник Антін, Григорович Николай, Григорович Пилип, др. Гузар Володимир, Грищук Дмитро, Добровольський І., о. Джулинський Іван, о. Єремійчук-(Єремійв), др. Єх Лев, Івасюк Василь, Івасюк Леонтій, Ілюк Іля, Кавуля Юрій, о. Калинюк Юрій, др. Кирилів Антін, др. Клим Кость, Кмицикевич Володимир, др. Когут Лев, Коляска Іван, Коралевич Михайло, Костюк Юрій, Кушнірюк Теоктист, Манастирський Омелян, Мартинюк Юрій, о. Огоновський Николай, Островський Іван, др. Петровський Олександр, Пігуляк Григорій, Пігуляк Єротеї, Пігуляк Юстин, Пілат Микола, Попович Ілько, Попович Омелян, Ревакович Тит, Руснак Атанасій, Сарнавський Віктор, Садагурський Олександр, Сольог Іван, Сопюк Єротеї, др. Смаль-Стоцький Стефан, Спинул Николай, др. Суховерський Євген, Суховерський Олександр, Ткачук Василь, Томоруг Дмитро, Турянський Іван, Федорович Володимир, Харжевський Іван, Ясеницький Іван та може ще дехто.

г) Теперішній провід товариства: Провід товариства, вибраний на загальнім зборі з дня 18. червня 1933. р. уконститувався так:

1) Виділ:

Голова: повіт. шкіль. інспектор у п. Олександр Купчанко.

І. заступник голови: генеральний шкіль. інспектор у п. Антін Клим.

ІІ. заступник голови: проф. у п. Теофіль Бриндзан.
Писар: шкіль. директор Емануїл Турушанко.
Заступник писаря: редактор Сильвестер Никорovich.

Скарбник: адвокат Василь Руснак.

Контрольор: проф. у п. Микола Гарас.

Господар: купець Григорій Пігуляк, учит. у п.

Без функції: проф. о. Іван Городиський і привурядовець Василь Ткачук.

Заступники членів віділу:

Посол др. Володимир Залозецький; власник електр. заведення й бувш. міський радник Антін Завада; адв. і ред. др. Лев Когут; шкіль. директор у п. Іполіт Омельський; коминар-майстер Єротеї Цвйок.

2) Надзорча Комісія:

Голова: директор при чернівськiм магістраті Іван Коляска.

Заступник голови: лікар др. Володимир Гузар.

Писар: професор Іван Василяшко.

Заступники: учитель у п. Атанасій Руснак і ветер. лікар др. Євген Суховерський.

12. Почесні члени-основателі

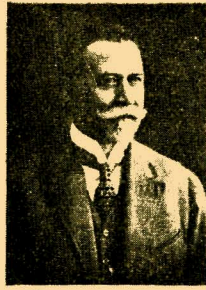
(після черги іменовання):

1. † Ізидор Винницький, радник двору.
2. † Николай рицар де Василько, посол.
3. Володимир рицар де Корнич-Ясеницький, наградник суду в п.
4. † Омелян Попович, краєвий шк. інспектор і посол.
5. Олександр Купчанко, повіт. шк. інспектор у п.

Володимир Корнич-Ясеницький, наградник суду в п., одніський член при життю першого віділу товариства, обходить дня 18. липня 1934. року 90-ліття своїх уродин. Під його головуванням розбудовано теперішній »Укр. Народний Дім« і »Бурсу імени О. Федьковича« в Чернівцях. Честь і слава йому!

Теофіл Бинчак

Николай Герас

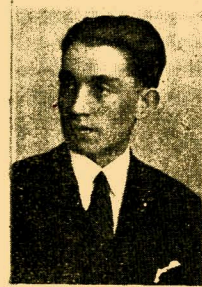
Іван Горбодиський

Артур Кабан

Олександр Купчак

Симон Гнадиш

Михайло Пашчак

У. Ш. Д.

Басил Русна

Емільян Тушчак

ЧЛЕНИ ВІДІЛУ
ТОВАРИСТВА
"УКРАЇНСЬКИЙ
НАРОДНИЙ ДІМ"

в ЧЕРНІВЦЯХ
1933 — 1934

Басил Ткачук

Д-р Васильв

Д-р Васильв

Д-р Лес. Керут

Іван. П. ...

Святослав. ...

1932 - ЗАСТУПНИКИ ЧЛЕНІВ ВИДІАЛУ - 1934

...

...

...

1934 - ЧЛЕНІВ ЗАБОРНА КОМІСІЯ - 1934

Д-р Євген. ...

...

...

ЗАСТУПНИКИ ЧЛЕНІВ КОМІСІИ

САМУКАН НАСАН ДОМУ

Кінцеве слово.

Перечитавши оцю скромну »Хроніку« приходимо до переконання, що при добрій волі, спільними силами й упертою працею можна побороти всякі, і найтяжші, перепони, що ставляться нам по дорозі до досягнення нашої мети: стати на рівнім щаблі просвіти й культури з іншими культурними народами.

Щирою працею невсипущим трудом, при нашій крайній бідності пристарали працівники-українці, так сказати б, із нічого, великий скарб для українського народу на Буковині. Складками, гріш до гроша, закупили вони реальність для »Народного Дому«, примістили там українські товариства й бурсу для нашої шкільної молоді; розбудували опісля будинок »Народного Дому«; здвигнули й особний будинок для бурси, бо — »Народний Дім« став осередком-вогнищем нашої культури, нашим репрезентативним домом.

Він приміщує в себе й тепер просвітно-культурні українські товариства й підприємства, спомогає їх матеріально, уділяє грошеві заповоги й іншим українським установам, народним підприємствам та поодиноким особам, що посвячують свої змагання для добра й слави українського народу. Яку велику вартість має оце національне добро для нас, видимо вже хочби з того, коли почуємо, що за 15 літ, від війни дотепер, виплатив »Народний Дім« — крім довжних рат у сумі 40.000 л. і державних та громадських податків у сумі 538.750 левів — майже таку саму суму на заповоги для піддержання культурних, просвітних та економічних установ для добра нашої нації!

Однак жаль стискає груди, коли поглянемо на «спис членів»: Триста членів українського »Нар. Дому« в Чернівцях на 300.000 Українців у Буковині, зглядно 1,000.000 у Румунії. Число української інтелігенції збільшилося сильно, велика саля »Народного Дому« вже не вистарчає на більші народні представлення, мусимо йти в найми до чужих..., а членів такої важної інституції — смішне число в порівнанню до числа народности! Грошевих заповог ні звідки, часи змінилися! Численна українська інте-

лігенція, особливо молода, видно несвідома того, що таку важну народню інституцію треба підпирати щомога. Вона не розуміє або може не хоче цінити загальне добро як слід. Прочитаймо лиш уважно спис членів! Майже четвертина з них — це пенсіоністи..., дальше — старі члени зперед війни, і лиш мала-малесенька горстка »нових« членів. А деж наші молоді й молодші...?! Давних членів маліє, а нових не прибуває!... Чи ж може втриматися в цих часах будьяке товариство, а ще до того українське, як його не підопре суспільність?!

Проте відзиваємося щиро до нашого загалу: Покиньмо байдужність, а тим більше національну зневіру та берімся гуртовно й до цієї праці, до піддержання »Українського Нар. Дому«! Хто ще не є членом, нехай впишеться й другого заохотить! Віддаймо всі наші сили на користь товариства, а тим і на добро нашого народу; потрудімся так запопадливо, щоб надолужити все те, що дотепер ще не сповнено, щоб не завстидатися перед духом тих наших народніх діячів, що вже в могилі!...

Учімся одні від других, користаймо взаімно з наших досвідів, працюймо згідно, станьмо „одностайно, односердно“, всі разом, бо лиш спільними силами здобудемо те, що бажаємо!

Друкарські помилки.

Із-поміж досить великого числа друкарських помилок прохавмо ласкаво справити отсі важніші:

Сторона :		Рядок із гори :		Надруковано :	Має бути :
5	16—17			приміщене	приміщені
27	5			1887.	1897.
31	2			Евгенов	Евгенові
31	14			іменує Вас	іменують Вас,
35	24			сплату	неплату
36	10			иділу	виділу
40	20			зааренду ав	заарендував
49	9			Керстюк	Кирстюк
52	18			Дярій	Дарій
53	35			розпочалися	розпочалися
57	34			Гикорович С.	Никорович С.
64	39—40			у п у Іванківцях.	у п. в Іванківцях.
64	18			рпав	прав

Спис теперішних членів Т-ва „Український Народний Дім“ у Чернівцях. (Число померших членів 115).

1. Аврам Онисим, старший учитель у Барбівцях.
2. Альбота Дмитро, шкільн. директор у п. в Станівцях дол. н. Ч.
3. Алексієвич Юрій, учитель у Ставчанах.
4. Андрич Іван, купець у Чернівцях.
5. Атаманюк Михайло, уч. у п., купець у Чернівцях.
6. Балшескул Анна, учителька в Замістю.
7. Балшескул Марія, вдова пароха в Карапчеві н. Ч.
8. Балшескул Марія, учителька в Слободзія-Банилові.
9. Барбір Олександр, шкільн. дир. у п. в Кабині.
10. Бережан Іван, учитель у Лужанах.
11. Берник Танаско, господар у Бергометі н. С.
12. Бобикевич Марія, в Сучаві.
13. Боднарюк Іван, професор у Сучаві.
14. Бойко Іван, господар у Ширівцях.
15. о. Бойчук Семен, парох у Лукавці дол. н. С.
16. о. Бриндзан Касіян, Др., катедр. проповідник у Чернівцях.
17. Бриндзан Теофіл, професор у п. в Чернівцях.
18. Будний Кость, столяру Чернівцях.
19. Бурачинський Евг. Гит, Др., лікар у Львові.
20. Буртник Стефан, прив. урядник у Чернівцях.
21. Буцура Іля, шкільн. дир. у п у Іванківцях.
22. Вальтер Матильда, учителька в п. в Чернівцях.
23. Василяшко Іван, професор у Чернівцях.
24. Вацик Евген, професор у Радівцях.
25. Вітан Николай, адвокат у Чернівцях.
26. Воєвідка Лев, Др., лікар у Чернівцях.
27. Воєвідка Теофіля, жена лікаря в Чернівцях.
28. Войнович Дмитро, професор у Романі.
29. Войновський Петро, шкільн. дир. у п. в Чернівцях.
30. Войценко Василь, учитель в Чернівцях.
31. о. Волянський Онуфрій, парох у Глібоці.
32. Вусик Амброзій, дрид. рпав у Глібоці.
33. Гавриш Николай, урядник у Чернівцях.
34. Галіп Теодот, Др. адвокат у Хусті Чехословаччина.
35. Ганицький Антін, надрадник у п. в Чернівцях.
36. Гарас Николай, професор у п. в Чернівцях,
37. Герасимович Гриць, інженір у Львові.
38. Герасимович Марія, в Чернівцях.
39. Герасимович Іван, учитель у Львові.
40. Глипка Юрій, уч. у п., купець у Чернівцях.
41. Глинський Теодосій, аптекар у Вамі.
42. Гнідий Юрій, учитель у Лукавці над Сер.
43. Годованський Сидір, дир. у п. в Лукавці над Сер.
44. Голота Яків, професор у Чехословаччині.
45. Горвацький Кастан, шкільн. дир. у п. в Чернівцях.
46. Гординський Стефан, адвокат у Заставні.

47. о. Городиський Іван, професор у Чернівцях.
48. Городиський Теодор, учитель у Оршівцях.
49. Григорович Володимир, шк. дир. у п. в Кліводині.
50. Григорович Пилип, урядник пошти у п. в Чернівцях.
51. Гриньк Антін, урядник у Чернівцях.
52. Гузар Володимир, Др., лікар у Чернівцях.
53. Гузар Ольга, жена лікаря в Чернівцях.
54. Гадза Іля, учитель у п. у Чернівцях.
55. Галендзовський Евзебій, професор у Тирговищах.
56. Гелка Николай, шк. директор у п. в Лашківці.
57. Горчинський Маріян, урядник у Чернівцях.
58. Граматович Георгій, шк. дир. у п. в Кучурові Малім.
59. Данилюк Корнило, шкіль. дирек. у п. в Чернівцях.
60. Данчул Сильвестер, над-інженір у Чернівцях.
61. Дашкевич Михайло, шкіль. дир. у п. у Вашківцях н. Ч.
62. о. Джулинський Іван, парох у Чункові.
63. Джуран Стефан, прив. урядник у Чернівцях.
64. Доспіль Осип, професор у Чернівцях.
65. Дрогомирецький Євген, адвокат у Чернівцях.
66. Дронь Олена, родж. Івасюк, вдова свящ. у Вителівці.
67. Дутка Николай, учитель у Новій Жучці.
68. Дутчак Василь, Др., адвокат у Чернівцях.
69. Єнджейовський Франц, Др., урядник у Чернівцях.
70. о. Єремів Денис, універс. проф. у Чернівцях.
71. Єх Лев, др., вищий краєвий урядник у Ужгороді (Ч. С. Р.)
72. Жуковський Євген, дирек. у п. в Кіцмані.
73. Жуковський Іван, інженір у Чернівцях.
74. Завада Антін, власник електр. заведення в Чернівцях.
75. Завадюк Василь, шк. дир. у п. в Мілієві.
76. Залозецький Володимир, Др., посол у Чернівцях.
77. Зеленко Василь, господар у Глібоці.
78. о. Злепко Ярослав, парох у Чернівцях.
79. Іваницький Омелян, шк. дир. у п. в Вижниці.
80. Іваницький Теодор, дирек. у п. в Чернівцях.
81. Івасюк Анна, вдова директора в Лашківці.
82. Івасюк Василь, директор уч. сем. у п. в Чернівцях.
83. Івасюк Леонтій, учитель у Чернівцях.
84. Івасюк Микола, артист - маляр у Києві.
85. Івашко Михайло, судія в Хотині.
86. Ільницька Іванна, учителька в п. в Чернівцях.
87. Ісопенко Николай, професор у Чернівцях.
88. Ісопенко Михайло, урядник у п. у Чернівцях.
89. Кавуля Юрій, учитель у Чернівцях.
90. о. Калинюк Юрій, парох у Веренчанці.
91. Канык Сергій, учитель у Києві (?)
92. Карбулицький Ілярій, шк. дир. у Станівцях гор. н. Чер.
93. о. Катеринюк Петро, професор у Радівцях.
94. Кирилів Антін, Др., адвокат у Чернівцях.
95. Кіцмань — громада.

96. Клим Антін, генер. шк. інсп. у п. в Чернівцях.
97. Клим Броніслава, жена генер. інсп. в Чернівцях.
98. Клим Панько, Др., професор у п. в Чернівцях.
99. Кмицикевич Володимир, проф. у п. в Чернівцях.
100. Кобринський Евген, Др., саніт. інспект. у п. в Чернівцях.
101. Ковалюк Антін, Др., урядник у п. в Чернівцях.
102. Когут Лев, Др., адвокат і редактор у Чернівцях.
103. Козак Тит, шк. дир. у п. в Чернівцях.
104. Кокотайло Юрій, професор у Хотині.
105. Коляска Іван, директор при магістраті в Чернівцях.
106. Комаровський Льонгін, уч. у п., промисловець у Чернівцях.
107. Кордашевський Мартин, уч. у п. в Шипоті.
108. Кордуба Мирон, Др., універс. професор у Варшаві.
109. Коропатницький Дмитро, Др., суддя в Відні.
110. Коропецький Николай, окінч. акад. у Чернівцях.
111. Костюк Юрій, учитель у Чернівцях.
112. Коча Василь, шкільний директор у Руській Молдавіці.
113. Крижановський Олександр, господар у Путилові.
114. Кузеля Зенон, Др., професор у Берліні.
115. Кукелка Омелян, шкільний директор у п. в Старій Жучці.
116. Купчанко Корній, урядник у Станиславові.
117. Купчанко Олександр, шкільний інспектор у п. в Чернівцях.
118. о. Курчак Іван, парох у Ширівцях горішних.
119. Кушнірюк Николай, шк. дир. у п. в Чернівцях.
120. Лагадин Прокіп, шкільний директор у п. в Чернівцях.
121. о. Левинський Атанасій, проф. і консист. радник у Болехові.
122. Лемний Іван, адвокат у Чернівцях.
123. Лисинецький Гедимін, адвокат у Болехові.
124. Литвинович Михайло, Др., суддя в Галичині. (?)
125. Ліпецький Євсевій, артист-маляр і професор у Чернівцях.
126. Лозинський Фердинанд, учитель у Дубівцях.
127. Лупуленко Юрій, шкільний дир. у п. в Станівцях дол. н. Ч.
128. Лукашевич Антін, дідич у Чернівцях.
129. Магас Петро, шкіль. директор у Польщі. (?)
130. Масрова Теодосія, вдова ур. суду в Чернівцях.
131. о. Маланчук Степан, парох у Виженці.
132. Масікевич Евген, урядник у Чернівцях.
133. Меленка Іля, господар у Рогізні.
134. Мигалюк Николай, професор у Чернівцях.
135. Мігуля Евген, шк. директор у Васловівцях.
136. Мігуля Плятон, професор у Чернівцях.
137. Мінтич Евген, учитель у Іванківцях.
138. Мірош Зотик, шк. директор у Іспасі.
139. Могилянський Омелян, гімназіальний директор у Львові.
140. Найда Дмитро, шк. директору у Лашківці.
141. Найда Евфрозіна, учителька у Лашківці.
142. Никорович Сильвестер, редактор у Чернівцях.
143. Ольшанський Іван, шк. директор у п. у Чернівцях.

144. Омельський Евген, др., лікар у Чернівцях.
145. Омельський Іполіт, шк. директор у п. у Чернівцях.
146. Орелецький Іван, професор у Лужанах.
147. Осадець Епіфаній, др., урядник у Чернівцях.
148. Осадець Юрій, проф. у Фальтичанах.
149. Остапович Ілярій почт. контр. у п. у Чернівцях.
150. Павнел Кость, шк. директор у п. у Чернівцях.
151. Панчук Ельпидефор, др., універс. бібліотекар у Чернівцях.
152. Патапівич Леонід, учитель у Ставчанах.
153. Петрашак Емілія, жена лісничого в Ревні-Бурдеї.
154. Петрашак Павло, лісничий у Ревні-Бурдеї.
155. Петрашук Казимир, професор у Чернівцях.
156. Пігуляк Григорій, уч. у п., купець у Чернівцях.
157. Пігуляк Омелян, урядник у п. у Чернівцях.
158. Пігуляк Сильвестер, прив. урядовець у Чернівцях.
159. Пілат Николай, шк. директор у Чернівцях.
160. Попович Вікторія, вдова кр. шк. інспектора в Суховерхові.
161. Попович Ілько, інженір у Станиславіві.
162. Попович Степан, др., адвокат у Садагурі.
163. Прилипче — громада.
164. Продан Василь, пов. шк. інсп. у п. у Кучурові Малім.
165. Проданович Артемідор, учитель у Кіцмані.
166. Проскурницький Осип, проф. у Чернівцях.
167. Проць Степан, дентист у Чернівцях.
168. Пуньковський Дмитро, господар у Калинівцях.
169. Радиш Кость, др., адвокат у Станівцях дол. н. Ч.
170. Радомський Василь, шк. директор у п. у Чернівцях.
171. Радомський Іван, професор у п. у Чернівцях.
172. Робачик Іван, кафл. майстер у Чернівцях.
173. Робуляк Іфтемій, учитель у Чернівцях.
174. Руска Бесіда укр. просвітне товариство в Чернівцях.
175. Руский Склеп Брідок у Брідку.
176. Ронгуш Володимир, нотар у Кімполюнгу.
177. Руснак Атанасій, учитель у п. у Чернівцях.
178. Руснак Василь, адвокат у Чернівцях.
179. Руснак Николай, дир. банку в Чернівцях.
180. Садагорський Олександр, дир. рахунк. у Чернівцях.
181. Сербинюк Юрій, редактор, б. посол у Чернівцях.
182. Синюк Іван, шк. директор у п. у Новій Жучці.
183. Сідак Осип, каменяр-майстер у Чернівцях.
184. о. Сімович Михайло, генер. вікарій у Чернівцях.
185. Сімович Василь, др., проф. вищих шкіл у Львові.
186. Смал-Стоцький Степан, др., універс. професор у Празі.
187. о. Смерека Семен, др., парох у Мілієві.
188. Соколишин Степан, купець у Чернівцях.
189. Соневицький Віктор, учитель у Загарештах.
190. Суховерський Евген, др., ветер. лікар у Чернівцях.
191. Суховерський Олександр, будівничий у Чернівцях.

192. Тарангул Дмитро, учитель у п. у Чернівцях.
193. Твардовський Іван, учитель у Вамі.
194. Тевтул Николай, шк. директор у п. у Чернівцях.
195. Термена Осип, купець у Чернівцях.
196. Тимчук Степан, прив. урядник і редактор у Чернівцях.
197. Ткачук Василь, прив. урядник у Чернівцях.
198. Томоруг Василь, шк. директор у Задубрівці.
199. Томоруг Кость, учитель у Чернівцях.
200. Топущак Микола, учитель у Києві (?)
201. Турушанко Емануїл, шк. директор у Чернівцях.
202. Федорович Володимир, проф. у Бузеві
203. Федорович Ілярій, професор у Чернівцях.
204. Федорович Пилип, шк. директор у п. у Чернівцях.
205. Филипович Володимир, др., лікар у Чернівцях.
206. Фльора Атанасій, урядник у Чернівцях.
207. Фраціян Мелетій, учитель у Чернівцях.
208. Харович Микола, маляр-майстер у Чернівцях.
209. Цвйок Єротеї, коминяр-майстер у Чернівцях.
210. Цегельський Роман, др., професор у Львові.
211. Целюх Іван, возний у Чернівцях.
212. Циганюк Іван, шк. директор у п. в Іванківцях.
213. о. Циганюк Олександр, парох у Звинячу.
214. Циганюк Стефан, шк. директор у п. у Чернівцях.
215. Цурканович Сидір, професор у Сереті.
216. Чаховський Василь, пов. інсп. у п. у Вижниці.
217. Черевайко Кароліна, родж. Суханос, учит. в п. у Шубранці.
218. Чернецький Теодор, шк. директор у п. у Берегометі н. П.
219. Черський Василь, директор почт. у п. у Чернівцях.
220. Читальня «Рускої Бесіди» у Бергометі н. С.
221. Читальня «Рускої Бесіди» у Жадові.
222. Шадковський Іван, учитель у Стражі.
223. Шерей Василь, урядник у Чернівцях.
224. Шпойнаровська-Манастирська Ольга, в Станиславові.
225. Шубранець-громада.
226. Янош Евген, учитель у п. в Іванківцях.
227. Ярошинський Емануїл, учитель у п. у Старій Жучці.
228. Ясеницький Володимир, надрадник суду в п. у Чернівцях.
-

n/08

1119

10-00

Б 304128